

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΚΛΑΔΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΣΤΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Σαμαρά Αγγελική, Επίκουρη Καθηγήτρια

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Νοέμβριος 2021

*Αυτή την εργασία την αφιερώνω
στον αγαπημένο μου πατέρα που
αποτέλεσε και θα συνεχίσει να αποτελεί
το μεγαλύτερο μου πρότυπο.*

Περίληψη

Ο κατασκευαστικός κλάδος είναι από τους πιο σημαντικούς κλάδους παραγωγικής δραστηριότητας στην Ευρώπη αλλά και στην Ελλάδα. Η ανάλυση του εξωτερικού περιβάλλοντος του κλάδου για την κατανόηση των παραγόντων που επηρεάζουν τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αυτόν είναι παρά πολύ σημαντική. Επίσης, το ίδιο σημαντική είναι η χρηματοοικονομική αξιολόγηση του για να προβλεφθεί η μακροχρόνια βιωσιμότητα του.

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας ένα από τα βασικά ζητούμενα είναι να εντοπιστούν οι εξωτερικοί παράγοντες που επηρεάζουν την πορεία του κατασκευαστικού κλάδου στην Ελλάδα. Επιπλέον, θέλουμε να εξετάσουμε κατά πόσο επηρεάστηκαν οι οικονομικές καταστάσεις των μεγαλύτερων ελληνικών ομίλων από την αλλαγή στην λογιστική αντιμετώπιση της αναγνώρισης των εσόδων σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 15 «Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες», το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή από την 01/01/2018 και αντικατέστησε το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 18 «Έσοδα» και το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 11 «Συμβάσεις Κατασκευής». Τέλος, ένα ακόμα ζητούμενο είναι να πραγματοποιηθεί ανάλυση της χρηματοοικονομικής κατάστασης των εταιρειών του κλάδου, ώστε να γίνει αντιληπτή η τάση στον κλάδο και η μακροχρόνια βιωσιμότητα του.

Στην πρώτη ενότητα της εργασίας γίνεται αναφορά στους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν τον τομέα των κατασκευών. Οι βασικοί παράγοντες είναι οικονομικοί, την νομοθεσία και το θεσμικό πλαίσιο, ενώ ένας τελευταίος είναι η διάθρωση του κλάδου.

Στην δεύτερη ενότητα γίνεται ανάλυση της επίπτωσης στις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών του κλάδου από την αλλαγή στην λογιστική αντιμετώπιση της αναγνώρισης των εσόδων σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 15. Η αλλαγή του λογιστικού προτύπου δεν είχε σημαντική επίδραση στην κερδοφορία των ομίλων, ωστόσο υπήρχαν σημαντικές αλλαγές στις γνωστοποιήσεις για τα έσοδα τους.

Στην τρίτη και τελευταία ενότητα γίνεται μια χρηματοοικονομική ανάλυση του κατασκευαστικού κλάδου στην Ελλάδα, με την χρήση αριθμοδεικτών, για την περίοδο 2016-2020. Από την ανάλυση προκύπτει ότι ο κατασκευαστικός κλάδος είναι κερδοφόρος

και ότι έχει ικανοποιητική ρευστότητα η οποία είναι ικανή να χρηματοδοτήσει τις λειτουργικές και επενδυτικές ανάγκες του κλάδου. Τέλος, η διάρθρωση των κεφαλαίων του κάθε ομίλου είναι μία ουσιαστική απόφαση της διοίκησης και διαφέρει από τον ένα στον άλλο όμιλο, αναλόγως και των συνθηκών που αντιμετωπίζει την συγκεκριμένη περίοδο ο όμιλος.

Abstract

The construction sector is one of the most important productive sectors in Europe and in Greece. The analysis of the external environment of the industry for the understanding of the factors that affect the companies that operate in it is very important. Equally important is its financial evaluation to predict its long-term viability.

In the context of this working paper, one of the main issues is to identify the external factors that affect the course of the construction industry in Greece. In addition, we want to examine whether the financial statements of the largest Greek groups were affected by the change in the accounting treatment of revenue recognition in accordance with International Financial Reporting Standard 15 "Revenue from contracts with customers", which came into force on 01/01/2018 and replaced the International Accounting Standard 18 "Revenues" and the International Accounting Standard 11 "Construction Contracts". Finally, another issue is to analyze the financial position of companies in the sector, in order to understand the trend in the industry and its long-term viability.

The first section of the working paper refers to the main factors that affect the construction sector. The key factors are economical, the legislation and the institutional framework and the last is structure of the industry.

The second section analyzes the impact on the financial statements of companies in the sector from the change in the accounting treatment of revenue recognition according to the International Financial Reporting Standard 15. The change in the accounting standard did not have a significant effect on the profitability of the groups, however there were significant changes in the disclosures about their income.

In the third and last section, a financial analysis of the construction sector in Greece is made, with the use of ratios, for the period 2016-2020. The analysis shows that the construction industry is profitable and that it has sufficient liquidity that is able to finance the operating and investment needs of the industry. Finally, the capital structure of each group is an essential decision of the management and differs from one group to another, depending on the conditions that the group faces in the specific period.

Περιεχόμενα

Περίληψη	iii
Abstract	v
Κεφάλαιο 1 ^ο : Εισαγωγή ,σκοπός και συμπεράσματα της εργασίας.....	1
1.1 Εισαγωγή.....	1
1.2 Σκοπός.....	2
1.3 Βασικά ερευνητικά ερωτήματα.....	3
1.4 Συμπεράσματα	3
Κεφάλαιο 2 ^ο : Γενικά πληροφορικά στοιχεία και συγκέντρωση δεδομένων για τον κλάδο των τεχνικών επιχειρήσεων.....	7
2.1 Γενικά πληροφορικά στοιχεία.....	7
2.2 Ο κατασκευαστικός κλάδος στην Ελλάδα	7
2.3 Ο κατασκευαστικός κλάδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση	10
2.4 Παράγοντες που επηρεάζουν τον κλάδο των κατασκευών	11
Κεφάλαιο 3 ^ο : Εφαρμογή του νέου Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες» στον κλάδο των τεχνικών επιχειρήσεων.....	21
3.1 Εισαγωγή.....	21
3.2 Δ.Λ.Π. 18 «Έσοδα» και το Δ.Λ.Π. 11 «Συμβάσεις Κατασκευής»	21
3.3 Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδα από συμβάσεις με πελάτες»	22
3.4 Επίδραση του Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδα από συμβάσεις με πελάτες» στους κατασκευαστικούς ομίλους της Ελλάδας.....	31
Κεφάλαιο 4 ^ο : Χρηματοοικονομική ανάλυση κλάδου τεχνικών επιχειρήσεων περιόδου 2015-201934	
4.1 Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας.....	35
4.2 Αριθμοδείκτες ρευστότητας.....	44
4.3 Αριθμοδείκτες διαρθρώσεως κεφαλαίων και φερεγγυότητας.....	50
Κεφάλαιο 5 ^ο : Συμπεράσματα	54
Βιβλιογραφία.....	55
Παράρτημα.....	58

Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγή ,σκοπός και συμπεράσματα της εργασίας

1.1 Εισαγωγή

Είναι ευρύτερα γνωστός ο ρόλος του κατασκευαστικού κλάδου και των τεχνικών επιχειρήσεων στην πορεία της οικονομίας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται σε μελέτη του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (Ι.Ο.Β.Ε.) για τις αναπτυξιακές προοπτικές του κατασκευαστικού κλάδου στην Ελλάδα τον Ιούνιο του 2019 οι κατασκευές αποτελούν έναν από τους βασικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας. Η στενή διασύνδεση της κατασκευαστικής δραστηριότητας με τη βιομηχανία δομικών και άλλων υλικών που χρησιμοποιούνται στα κατασκευαστικά έργα, με τις αρχιτεκτονικές και μελετητικές δραστηριότητες και με το εμπόριο, αλλά και η θεμελιώδης συμβολή της στην υλοποίηση επενδυτικών έργων σε τομείς όπως οι δημόσιες υποδομές, ο τουρισμός, η βιομηχανία και το εμπόριο, καθώς και στην οικιστική/πολεοδομική ανάπτυξη, καθιστούν τις Κατασκευές στρατηγικό τομέα για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Ο κατασκευαστικός κλάδος στην Ελλάδα σημείωσε ταχεία ανάπτυξη από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 μέχρι και το 2007, αυξάνοντας σημαντικά τη βαρύτητά του στην ελληνική οικονομία και συμβάλλοντας θετικά στη μεγέθυνσή της. Όμως, οι δυσμενείς μακροοικονομικές συνθήκες και η δημοσιονομική προσαρμογή των τελευταίων ετών είχαν καταλυτική επίδραση στην πορεία του κλάδου. Η περικοπή των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, η έλλειψη ρευστότητας και τραπεζικής χρηματοδότησης, η συρρίκνωση του διαθέσιμου εισοδήματος, η αβεβαιότητα για το μέλλον και η δραστική αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης των ακινήτων έχουν οδηγήσει τον κλάδο των κατασκευών σε δεινή θέση. Η δυναμικότητα του κλάδου σε ανθρώπινους πόρους, κεφαλαιουχικό εξοπλισμό και τεχνογνωσία, υπό τις υφιστάμενες συνθήκες, απαξιώνεται. Πολλές επιχειρήσεις (τεχνικές εταιρίες, εταιρίες παραγωγής και εμπορίας δομικών προϊόντων και υλικών, μελετητικά γραφεία κ.ά.) είτε οδηγήθηκαν σε παύση της λειτουργίας τους είτε υπολειτουργούν.

Στον κλάδο των κατασκευών στην Ελλάδα δραστηριοποιήθηκαν το 2017 περίπου 74.000 επιχειρήσεις. Από αυτές, σχεδόν 2 στις 3 δραστηριοποιήθηκαν στον τομέα των εξειδικευμένων κατασκευαστικών εργασιών (κατεδαφίσεις, ηλεκτρολογικές και υδραυλικές εγκαταστάσεις και κατασκευαστικές εργασίες ολοκλήρωσης έργων). Το 29%

των επιχειρήσεων είχε ως κύριο αντικείμενο τις κατασκευές κτηρίων, ενώ αρκετά μικρότερος (8% του συνόλου) ήταν ο αριθμός των επιχειρήσεων που εκτελούν έργα πολιτικού μηχανικού (έργα υποδομών). Ο αριθμός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στις κατασκευές μειώθηκε κατά περίπου 39.000 μεταξύ 2009 και 2017. Η συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων του κλάδου των κατασκευών στην Ελλάδα (98,1% το 2016) είναι πολύ μικρές επιχειρήσεις (ατομικές επιχειρήσεις, αυτοαπασχολούμενοι – επιχειρήσεις με απασχόληση μικρότερη από 10 άτομα). Το μικρό μέγεθος αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για τη συνεχή επαγγελματική κατάρτιση και την ανάπτυξη οργανωτικών και διαχειριστικών ικανοτήτων, ενώ μπορεί να συνδέεται και με υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης. Αποτελεί, ωστόσο, ένα εγγενές χαρακτηριστικό του κλάδου των κατασκευών, ο οποίος έχει να αντιμετωπίσει τη (συχνά απρόβλεπτη) διακύμανση της ζήτησης για κατασκευή ποικίλων έργων διαφορετικού βαθμού τεχνικών απαιτήσεων σε διαφορετικές περιοχές, κάτι που καθιστά ιδιαίτερα σημαντική την ευελιξία των επιχειρήσεων. (I.O.B.E., 2019)

Με δεδομένη την σημαντικότητα του κατασκευαστικού κλάδου στην πορεία της οικονομίας διαπιστώθηκε ένα ερευνητικό κενό τα τελευταία χρόνια όσον αφορά μια μελέτη του κλάδου, η οποία να περιλαμβάνει τους βασικούς παράγοντες που αν επηρεάζουν τον κλάδο, την χρηματοοικονομική ανάλυση των μεγαλύτερων ομίλων του κλάδου στην Ελλάδα και την επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις των ομίλων αυτών από την αλλαγή του λογιστικού προτύπου για την αναγνώριση και την λογιστικοποίηση των εσόδων τους.

1.2 Σκοπός

Βασικός σκοπός της παρούσας εργασίας είναι μια παρουσίαση των βασικών παραγόντων που επηρεάζουν τον κατασκευαστικό κλάδο στην Ελλάδα, την χρηματοοικονομική ανάλυση των μεγαλύτερων ομίλων του κλάδου στην Ελλάδα και την επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών του κλάδου από την αλλαγή του λογιστικού προτύπου για την αναγνώριση και την λογιστικοποίηση των εσόδων τους.

Κατά την συγκέντρωση των δεδομένων εφόσον προκύψουν και επιπλέον θέματα τα οποία να κρίζουν εξέτασης θα διερευνηθούν περαιτέρω.

1.3 Βασικά ερευνητικά ερωτήματα

Τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα τα οποία επιχειρείτε να απαντηθούν από την παρούσα εργασία είναι:

- Ποιοι είναι οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την πορεία του κατασκευαστικού κλάδου στην Ελλάδα ;
- Ποιοι είναι η επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών του κλάδου από την αλλαγή στην λογιστική αντιμετώπιση της αναγνώρισης των εσόδων σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 15 «Εσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες», το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή από την 01/01/2018 και αντικατέστησε το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 18 «Εσοδα» και το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 11 «Συμβάσεις Κατασκευής»;
- Ποιά είναι η χρηματοοικονομική κατάσταση των ομίλων του κατασκευαστικού κλάδου στην Ελλάδα;

1.4 Συμπεράσματα

Στην παρούσα εργασία έγινε προσπάθεια να δοθούν απαντήσεις στα παραπάνω ερευνητικά ερωτήματα. Όσον αφορά τους παράγοντες που επηρεάζουν την πορεία του κατασκευαστικού κλάδου στην Ελλάδα καταλήξαμε στα παρακάτω συμπεράσματα. Οι παράγοντες χωρίζονται σε τρεις (3) βασικές κατηγορίες: τους οικονομικούς, τους θεσμικούς και την διάθρωση – δομή του κλάδου.

Όσον αφορά τους οικονομικούς παράγοντες αυτοί συνίστανται στους εξής: το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον, όπως ο ρυθμός ανάπτυξης, τα επιτόκια, η ανεργία, ο πληθωρισμός είναι παράγοντες που επιδρούν στην λειτουργία του κλάδου, γεγονός που φάνηκε χαρακτηριστικά την περίοδο των ετών 2010-2015 κατά την δημοσιονομική κρίση στην χώρας μας. Ένας άλλος παράγοντας είναι οι χρηματοδοτικοί πόροι με τους οποίους πραγματοποιούνται οι δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις. Είναι εύκολα κατανοητό ότι έλλειψη χρηματοδοτικών πόρων μπορεί να έχει ως επίπτωση την μη υλοποίηση μεγάλων και μικρότερων κατασκευαστικών έργων. Ένας ακόμα παράγοντας είναι η κατάσταση της αγοράς ακινήτων. Μεταβλητές όπως οι τιμές των ακινήτων, το απόθεμα των αδιάθετων νέων και των παλαιότερων κατοικιών επηρεάζουν σημαντικά τις επιχειρηματικές

αποφάσεις των εταιρειών για την κατασκευή νέων ακινήτων. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα τα τελευταία χρόνια είναι το πώς επηρέασε την αγορά των ακινήτων η βραχυχρόνια μίσθωση κατοικιών μέσω διαφόρων ιστοσελίδων, αλλά και η αύξηση του ενδιαφέροντος για νέες ξενοδοχειακές μονάδες λόγω αύξησης του τουρισμού. Όσο πιο έντονο είναι το ενδιαφέρον για νέες κατοικίες και κατασκευές, τόσο μεγαλύτερο είναι το όφελος για τον κατασκευαστικό κλάδο. Η φορολογική πολιτική είναι ένας εξίσου σημαντικός παράγοντας για την πορεία του κλάδου. Αυτό αφορά τις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο αλλά και τα φυσικά πρόσωπα. Ενδεικτικά μεταβολές στους άμεσους φόρους των εταιρειών (π.χ. ο φορολογικός συντελεστής επί των κερδών) ή στους έμμεσους φόρους (π.χ. ο φόρος προστιθέμενης αξίας) έχουν σημαντική επίδραση στον κλάδο. Το ίδιο συμβαίνει και με τους αντίστοιχους φόρους στα φυσικά πρόσωπα, καθώς επηρεάζουν σημαντικά το διαθέσιμο εισόδημα τους και την δυνατότητα τους να επενδύουν σε ακίνητα. Τέλος, τα επενδυτικά κίνητρα είναι ένας ακόμα οικονομικός παράγοντας είναι που επηρεάζει τον κατασκευαστικό κλάδο. Όπως είναι λογικό επενδυτικά κίνητρα υπό τη μορφή φοροαπαλλαγών ή απευθείας κεφαλαιακών ενισχύσεων λειτουργούν θετικά στη διαμόρφωση της ζήτησης ακινήτων και στη δραστηριότητα στον τομέα των κατασκευών. Οι εφαρμογές πολιτικών που ενισχύουν επιχειρηματικά επενδυτικά σχέδια λειτουργούν θετικά στην κατασκευαστική δραστηριότητα.

Όσον αφορά τους θεσμικούς παράγοντες αυτοί συνίστανται στους εξής: η νομοθεσία-θεσμικό πλαίσιο, το οποίο νοείται η νομοθεσία και οι διατάξεις που αφορούν την κατασκευή Δημοσίων Έργων, οι διατάξεις για την έκδοση οικοδομικών αδειών, ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός, το Εθνικό Κτηματολόγιο και άλλα. Όσο πιο απλοποιημένες είναι οι διαδικασίες και ευνοϊκό το νομικό περιβάλλον, τόσο πιο πολύ ευνοείται η κατασκευαστική δραστηριότητα. Ένας ανασταλτικός παράγοντας είναι η γραφειοκρατία. Πλήθος διαδικασιών και συχνά ασαφές περιβάλλον νομοθετικό πλαίσιο αυξάνουν τον χρόνο και το κόστος κατασκευής και δημιουργούν ένα εχθρικό περιβάλλον για τους επενδυτές. Επίσης, συχνά συναντώνται αντιδράσεις σε μεγάλα επενδυτικά προγράμματα με πρόσχημα το περιβάλλον και άλλα συναφή ευφυολογήματα από ομάδες ανθρώπων που κατά πάσα πιθανότητα κατευθύνονται από άλλου είδους συμφέροντα. Πρόσφατο χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το επενδυτικό σχέδιο για τον χώρο του Ελληνικού. Τέλος, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν την κατασκευαστική δραστηριότητα. Η έλλειψη του σωστού πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού με σαφείς βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους, η έλλειψη σχεδιασμού και

πόρων για την αστική αναβάθμιση των πόλεών μας, η καθυστέρηση της ολοκλήρωσης του Εθνικού Κτηματολογίου και ο χαμηλός βαθμός προστασίας των ακινήτων στην Ελλάδα, σε σύγκριση με άλλες χώρες, αποτελούν σοβαρούς παράγοντες της αναστολής της κατασκευαστικής δραστηριότητας.

Τέλος, η διάρθρωση και η δομή του κλάδου διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την πορεία του κλάδου. Η επιχειρηματικότητα στον κλάδο υποχωρεί συνεχώς, με σημαντική μείωση του αριθμού των επιχειρήσεων τα τελευταία έτη. Η συνεχιζόμενη μείωση του ενδιαφέροντος στην αγορά κατοικιών και στις επενδύσεις γενικότερα οδήγησε στη ραγδαία υποχώρηση της οικοδομικής δραστηριότητας, με μείωση κατά 80%. Αυτό με τη σειρά του έχει φέρει συρρίκνωση στο μέγεθος των επιχειρήσεων.

Στο δεύτερο σκέλος της παρούσας εργασίας διερευνηθήκαν οι επιπτώσεις στις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών του κλάδου από την αλλαγή στην λογιστική αντιμετώπιση της αναγνώρισης των εσόδων σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 15 «Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες», το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή από την 01/01/2018 και αντικατέστησε το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 18 «Έσοδα» και το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 11 «Συμβάσεις Κατασκευής». Η μελέτη αφορούσε τους τέσσερις (4) μεγαλύτερους κατασκευαστικούς ομίλους της χώρας, τον όμιλο Μυτιληναίου, τον όμιλο ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, τον όμιλο Ελλάκτωρ και τον όμιλο J&P ΑΒΑΞ και πραγματοποιήθηκε μέσω της επισκόπησης των οικονομικών καταστάσεων της χρήσης 2018 των παραπάνω ομίλων. Από την επισκόπηση των οικονομικών καταστάσεων και σύμφωνα με τις γνωστοποιήσεις των ομίλων, το νέο λογιστικό πρότυπο η αλλαγή του λογιστικού προτύπου δεν είχε σημαντική επίδραση στην κερδοφορία των ομίλων, ωστόσο υπήρχαν σημαντικές αλλαγές στις γνωστοποιήσεις για τα έσοδα του ομίλων.

Στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας πραγματοποιήθηκε μια χρηματοοικονομική ανάλυση του κατασκευαστικού κλάδου στην Ελλάδα, με την χρήση αριθμοδεικτών, για την περίοδο 2016-2020. Η ανάλυση περιλαμβάνει αριθμοδείκτες αποδοτικότητας, αριθμοδείκτες ρευστότητας και αριθμοδείκτες διαθρόσεως κεφαλαίων και φερεγγυότητας. Για τις σχετικές αναλύσεις θα χρησιμοποιηθούν οι δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις της περιόδου 2016-2020 των προαναφερόμενων τεσσάρων μεγαλύτερων ομίλων του κλάδου. Από την αξιολόγηση όλων των αριθμοδεικτών αποδοτικότητας προκύπτει ότι ο κατασκευαστικός κλάδος είναι κερδοφόρος. Ωστόσο αυτό οφείλεται κυρίως από την απόδοση των ομίλων Μυτιληναίος και ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, οι οποίοι

υπεραποδίδουν σε σχέση με τους ομίλους J&P - ΑΒΑΞ και Ελλάκτωρ. Επίσης από την διαχρονική εξέταση των δεικτών διαφαίνεται ότι δεν υπάρχει σταθερότητα στην κερδοφορία, καθώς υπάρχουν διακυμάνσεις στους εξεταζόμενους αριθμοδείκτες κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Από την αξιολόγηση των αριθμοδεικτών ρευστότητας προκύπτει ότι ο κλάδος έχει ικανοποιητική ρευστότητα, η οποία είναι ικανή να χρηματοδοτήσει τις λειτουργικές και επενδυτικές ανάγκες του κλάδου. Τέλος, από την αξιολόγηση όλων των αριθμοδεικτών διαρθρώσεως κεφαλαίων και φερεγγυότητας προκύπτει ότι η κάθε περίπτωση των εξεταζόμενων ομίλων είναι ξεχωριστή. Η διάθρωση των κεφαλαίων του κάθε ομίλου είναι μία ουσιαστική απόφαση της διοίκησης και διαφέρει από τον ένα στον άλλο όμιλο, αναλόγως και των συνθηκών που αντιμετωπίζει εκείνη την περίοδο ο όμιλος. Η διάθρωση των κεφαλαίων του επηρεάζει, όπως είναι φυσικό και τον βαθμό φερεγγυότητας της προς τους πιστωτές του, σε συνάρτηση και με την κερδοφορία του.

Κεφάλαιο 2^ο: Γενικά πληροφορικά στοιχεία και συγκέντρωση δεδομένων για τον κλάδο των τεχνικών επιχειρήσεων

2.1 Γενικά πληροφορικά στοιχεία

Ο τομέας των κατασκευών ανέκαθεν αποτελούσε έναν από τους κινητήριους μοχλούς ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, όπως εξάλλου ισχύει και διεθνώς. Εάν δε, συμπεριληφθούν σε αυτόν και οι συναφείς κλάδοι της βιομηχανίας, του εμπορίου και των επαγγελματικών υπηρεσιών, τότε αυξάνεται σημαντικά η συνεισφορά του στην διαμόρφωση του Α.Ε.Π. Πέρα όμως από την δυναμική του κατασκευαστικού κλάδου στη διαμόρφωση της οικονομίας μίας χώρας, είναι εξίσου σημαντική η συμβολή του στη γενικότερη ανάπτυξη μίας χώρας και έχει να κάνει με τη συνεισφορά του στην υλοποίηση επενδυτικών έργων σε τομείς όπως ο τουρισμός, η βιομηχανία, η αστική ανάπτυξη και ανάπλαση, ο πολιτισμός κ.ά. Τα δημόσια έργα ειδικότερα είναι έργα υποδομής μιας χώρας που καλύπτουν βασικές ανάγκες του κοινωνικού συνόλου, συμβάλλουν στην ανάπτυξη των κύριων παραγωγικών δραστηριοτήτων, στην ασφάλεια της χώρας και γενικά αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Η Πανελλήνια Ένωση Συνδέσμων Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (Π.Ε.Σ.Ε.Δ.Ε.) αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες ενώσεις των τεχνικών επιχειρήσεων της Ελλάδας, η οποία συγκεντρώνει και δημοσιοποιεί τα στοιχεία για την πορεία του κατασκευαστικού κλάδου στην Ελλάδα αλλά και την Ευρώπη. Μέσω του επίσημου site του συνδέσμου <https://www.pesede.gr/> συγκεντρώθηκαν τα παρακάτω στοιχεία. (Π.Ε.Σ.Ε.Δ.Ε., 2021)

2.2 Ο κατασκευαστικός κλάδος στην Ελλάδα

Ο κατασκευαστικός τομέας στην Ελλάδα σημείωσε ταχεία ανάπτυξη από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 μέχρι το 2007, αποτέλεσμα της οποίας ήταν η δημιουργία σύγχρονων τεχνικών εταιρειών, μελετητικών γραφείων, εξειδικευμένου τεχνικού προσωπικού, τεχνογνωσίας και τεχνικού εξοπλισμού. Η ύφεση στον τομέα των κατασκευών, από το 2007 και μετά ήταν πολύ σημαντική και τείνει να πάρει μόνιμα χαρακτηριστικά. Η περικοπή των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, η έλλειψη ρευστότητας και τραπεζικής χρηματοδότησης, οι υψηλότερες προσφερόμενες εκπτώσεις στα δημόσια έργα και η δραστική αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης, άμεσης και έμμεσης, έχουν

οδηγήσει τον τομέα των κατασκευών σε δεινή θέση. Οι προσπάθειες της δημοσιονομικής προσαρμογής για την περίοδο των ετών 2010-2015 είχαν άμεση επίδραση στον κλάδο και μάλιστα, δυσανάλογη με άλλους κλάδους. Πιο συγκεκριμένα, η σωρευτική μείωση της προστιθέμενης αξίας των κατασκευών μεταξύ των ετών 2008 – 2019 έφτασε το 87,7%, ενώ της απασχόλησης το 61,8%, ξεπερνώντας σε μεγάλο βαθμό τη μείωση που καταγράφεται στο σύνολο και στους υπόλοιπους τομείς της ελληνικής οικονομίας. (Π.Ε.Σ.Ε.Δ.Ε., 2021)

Η δυναμικότητα του τομέα σε ανθρώπινους πόρους, κεφαλαιουχικό εξοπλισμό και τεχνογνωσία, υπό τις υφιστάμενες συνθήκες, σταδιακά απαξιώνεται. Πολλές επιχειρήσεις, και όχι αποκλειστικά εργοληπτικές, είτε οδηγήθηκαν σε παύση της λειτουργίας τους είτε υπολειτουργούν.

Σε αυτό το ασφυκτικό πλαίσιο, ο τομέας των κατασκευών αναζητά κατεύθυνση και προοπτική για το μέλλον. Το μόνο σίγουρο είναι ότι η προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας σε ένα νέο αναπτυξιακό πρότυπο αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την έξοδο από την κρίση. Όμως, καθώς η προσαρμογή αυτή απαιτεί αρκετό χρόνο, πρέπει να εξασφαλιστεί η βιώσιμη πορεία του κλάδου της οικονομίας κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας. Είναι, επομένως, εξίσου σημαντικό ζήτημα να εντοπιστούν και να καταγραφούν οι παράγοντες που επηρεάζουν τη βιωσιμότητα του κλάδου, να προσδιορισθούν οι απαραίτητες θεσμικές παρεμβάσεις και τέλος, να διατυπωθούν συγκεκριμένες προτάσεις και να ιεραρχηθούν.

Παρά την τεράστια πτώση της κατασκευαστικής δραστηριότητας, η συνεισφορά του κλάδου στην ελληνική οικονομία παραμένει σημαντική, καθώς το έτος 2019 ο κλάδος γενικά των κατασκευών συνεισέφερε άμεσα 2,2 δις. € ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στην ελληνική οικονομία και μαζί με τις υπηρεσίες μηχανικών 3,0 δις. €. Πρέπει σε αυτό το σημείο να τονιστεί η υψηλή πτώση της προστιθέμενης αξίας του κλάδου μέσα σε μία δεκαετία. Συγκεκριμένα, η προστιθέμενη αξία του κλάδου το 2008 είχε προσεγγίσει τα 18,1 δις € ή το 8,3% του Α.Ε.Π., ενώ μαζί με τις υπόλοιπες δραστηριότητες που εντάσσονται στον τομέα, η συνολική άμεση συνεισφορά των κατασκευών είχε διαμορφωθεί στα 20,2 δις. € ή 9,3% του Α.Ε.Π. (ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021)

Ωστόσο, η προστιθέμενη αξία που παράγει ένας κλάδος και οι θέσεις εργασίας που προσφέρει δεν αναδεικνύουν τη συνολική συνεισφορά του στην οικονομία, καθώς δεν λαμβάνονται υπόψη οι αλληλεπιδράσεις του με τους υπόλοιπους κλάδους της οικονομικής

δραστηριότητας. Η στενή διασύνδεση του κλάδου των κατασκευών με τη βιομηχανία, το εμπόριο, με την παροχή υπηρεσιών (μελέτες – επιβλέψεις) αλλά και η ουσιαστική στήριξη που παρέχει σε όλους τους κλάδους, υλοποιώντας αναπτυξιακά και επενδυτικά προγράμματα, τον καθιστούν έναν ιδιαίτερα σημαντικό τομέα της ελληνικής οικονομίας.

Σύμφωνα με την Πανελλήνια Ένωση Συνδέσμων Εργοληπτών Δημοσίων Έργων στις αμιγώς κατασκευαστικές δραστηριότητες απασχολούνταν το 2019 περίπου 151,6 χιλ. άτομα. Εξίσου σημαντική συμβολή καταγράφεται και στα υπόλοιπα τμήματα του τομέα των κατασκευών. Στη μεταποίηση, η οποία περιλαμβάνει τους βασικούς προμηθευτές των κατασκευών (παραγωγή δομικών και μεταλλικών και άλλων προϊόντων) απασχολούνταν 432 χιλ. άτομα.

Σε μικρότερη κλίμακα διαμορφώθηκαν τα οικονομικά μεγέθη στον τομέα της εξόρυξης, ενώ ιδιαίτερα σημαντικό τμήμα του τομέα των κατασκευών αφορά στο εμπόριο και στις αρχιτεκτονικές και μελετητικές υπηρεσίες. Αξίζει να σημειωθεί ότι στον κλάδο δραστηριοποιούνται 46 κατηγορίες επαγγελματιών με βάση την 3ψηφια ταξινόμηση της Σ.Τ.ΕΠ. (Στατιστική Ταξινόμηση Επαγγελματιών), ενώ στον ευρύτερο τομέα εντοπίζονται 86 κατηγορίες επαγγελματιών, στις οποίες ενσωματώνονται εκατοντάδες επιμέρους επαγγέλματα.

Σύμφωνα με την Πανελλήνια Ένωση Συνδέσμων Εργοληπτών Δημοσίων Έργων έχει υπολογισθεί ότι για κάθε 1 € που δαπανάται στον τομέα των κατασκευών προστίθενται 1,8 € στο Α.Ε.Π. της χώρας, εκ των οποίων 0,4 € καταλήγουν στα ταμεία του κράτους. Αντίστοιχα, για κάθε 1 εκατ. € αξίας που παράγουν οι κατασκευές, δημιουργούνται 39 θέσεις εργασίας στην οικονομία, εκ των οποίων 13 αφορούν άμεσα τον κλάδο των κατασκευών.

Τα τελευταία χρόνια, η οικονομική ύφεση σε συνδυασμό με την πρόσφατη υγειονομική κρίση, που πλήττει τη χώρα, η περικοπή του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων και η υψηλότερη μείωση της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας, επηρέασαν σε μέγιστο βαθμό τον κατασκευαστικό κλάδο, ο οποίος κατέγραψε σημαντικές απώλειες. (Π.Ε.Σ.Ε.Δ.Ε., 2021)

2.3 Ο κατασκευαστικός κλάδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Ο κατασκευαστικός κλάδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση επηρεάστηκε σοβαρά από την οικονομική κρίση που άρχισε το 2008 και την επακόλουθη οικονομική ύφεση στην οικοδομική δραστηριότητα. Η επιστροφή στην ανάπτυξη καθυστέρησε με την εμφάνιση της κρίσης χρέους της Ευρωζώνης και την επιβολή προγραμμάτων λιτότητας σε κάποια κράτη μέλη.

Ωστόσο, σύμφωνα με την Πανελλήνια Ένωση Συνδέσμων Εργοληπτών Δημοσίων Έργων, το 2018 ο κλάδος των κατασκευών πραγματοποίησε κύκλο εργασιών ύψους 1.893 δις. €, ποσό το οποίο αντιπροσωπεύει το 11,9% του Α.Ε.Π. της Ε.Ε. Από το 2014, ο ευρωπαϊκός κατασκευαστικός κλάδος ανέκαμψε από την ύφεση και παρουσίασε αργή ανάπτυξη, προσεγγίζοντας το 2018 τα επίπεδα προ κρίσης.

Στις πρώτες θέσεις της κατάταξης των 20 μεγαλύτερων κατασκευαστικών δυνάμεων βρίσκονται Γαλλικοί και Ισπανικοί όμιλοι (οι γαλλικοί όμιλοι Vinci S.A. και Bouygues S.A. στην 1η και 2η θέση αντίστοιχα, με τον ισπανικό όμιλο A.C.S. στη 3η θέση και κεφαλαιοποιήσεις των 49 δις € και 8 δις € αντίστοιχα).

Από τις ευρωπαϊκές χώρες η Ισπανία βίωσε την κατάρρευση της αξίας των οικιστικών ακινήτων, αντίστοιχη της ελληνικής, λόγω των μακροοικονομικών και τραπεζικών προβλημάτων, η οποία επηρέασε σημαντικά την κατασκευαστική δραστηριότητα στον κλάδο.

Οι παράγοντες που επηρέασαν τον κατασκευαστικό κλάδο στην Ε.Ε. κατά την περίοδο της κρίσης ήταν κοινοί για πολλές χώρες και ήταν: α) η μείωση των πιστώσεων από τα τραπεζικά ιδρύματα η οποία περιόρισε τον δανεισμό, β) η χρηματοοικονομική κρίση των ενυπόθηκων δανείων στις Η.Π.Α. που ξεκίνησε το φθινόπωρο του 2008, γ) η δημοσιονομική κρίση χρέους κάποιων Ευρωπαϊκών χωρών το καλοκαίρι του 2010 και δ) η εφαρμογή μέτρων λιτότητας πολλών Ευρωπαϊκών χωρών.

Πριν την κρίση του 2008 το μερίδιο του στενού πυρήνα των κατασκευών στο Α.Ε.Π. της Ελλάδας είχε διαμορφωθεί κοντά στο μέσο όρο της Ε.Ε. των 28 χωρών μελών, λίγο υψηλότερα από τη Γαλλία, την Ιταλία και τη Γερμανία, αλλά χαμηλότερα από την Πορτογαλία και ακόμα περισσότερο από την Κύπρο και την Ισπανία.

Ωστόσο, μέσα σε διάστημα πέντε ετών, το 2013, οι κατασκευές στην Ελλάδα υποχώρησαν σε βαθμό όπου πλέον, με όρους συμμετοχής στο Α.Ε.Π., βρίσκονταν 3,5 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα από το μέσο όρο της Ε.Ε. των 28 χωρών μελών, και βέβαια στο χαμηλότερο επίπεδο μεταξύ των υπόλοιπων εξεταζόμενων χωρών.

Μεγαλύτερης έκτασης υποχώρηση, με όρους συμμετοχής στο Α.Ε.Π., καταγράφεται την περίοδο 2008-2013 μόνο στην Κύπρο και την Ισπανία, όμως στις συγκεκριμένες χώρες είχε προηγηθεί μια πολύ πιο έντονη ανάπτυξη της κατασκευαστικής δραστηριότητας από τις αρχές της δεκαετίας του 2000.

Η υποχώρηση στην Πορτογαλία και στις υπόλοιπες χώρες, πλην της Γερμανίας, ήταν μικρότερη, αλλά σε κάθε περίπτωση αντανακλά την ταχύτερη μείωση της προστιθέμενης αξίας των κατασκευών έναντι του Α.Ε.Π. σε κάθε χώρα.

Ο μεγάλος αριθμός κατασκευαστικών εταιριών που αντιμετωπίζουν χρηματοοικονομικό πρόβλημα τα τελευταία χρόνια έχει καταστήσει πιο δύσκολη την προσέλκυση όχι μόνο εργατικού δυναμικού, αλλά και την εξεύρεση υπεργολάβων που υποστηρίζουν την κατασκευή μεγάλων έργων. Αναμένεται η ευρωπαϊκή κατασκευαστική αγορά να φτάσει στο κατώτατο σημείο και σταδιακά να ανακάμψει παράλληλα με την πορεία της οικονομίας των αντίστοιχων χωρών. Ο αριθμός των συμφωνιών με τη συμμετοχή ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων αυξήθηκε τα τελευταία έτη, ενώ εκτιμάται ότι θα υπάρξει ενδιαφέρον για συμφωνίες ακόμη μεγαλύτερου μεγέθους από ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια, κυρίως στον τομέα των υποδομών. Ο αριθμός των συμφωνιών, εξαγορών και συγχωνεύσεων αναμένεται να αυξηθεί. (Π.Ε.Σ.Ε.Δ.Ε., 2021)

2.4 Παράγοντες που επηρεάζουν τον κλάδο των κατασκευών

Ο τομέας των κατασκευών επηρεάζεται άμεσα από τρεις βασικούς παράγοντες: την οικονομία, την νομοθεσία – θεσμικό πλαίσιο και τέλος από την διάρθρωση του κλάδου.

1.Οικονομικοί παράγοντες

Το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον

Μια ιδιαιτερότητα του τομέα των κατασκευών έγκειται στο γεγονός ότι είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με το γενικότερο μακροοικονομικό περιβάλλον. Ο ρυθμός ανάπτυξης μίας χώρας, τα τραπεζικά επιτόκια, ο πληθωρισμός, η ανεργία κ.α., στοιχεία που διαμορφώνουν

την οικονομία μίας χώρας, αποτελούν καταλυτικούς παράγοντες στη δημιουργία του επενδυτικού κλίματος. Με λίγα λόγια, η κατάσταση στην οποία βρίσκεται η οικονομία μίας χώρας επηρεάζει τις επιχειρηματικές – οικονομικές προσδοκίες, οι οποίες με τη σειρά τους επηρεάζουν το επενδυτικό ενδιαφέρον σε υποδομές, κατοικίες και εξοπλισμό, και τελικά, την κατασκευαστική δραστηριότητα που υποστηρίζει και υλοποιεί τις επιθυμητές επενδύσεις. Η επενδυτική δραστηριότητα είναι από τη φύση της ευμετάβλητη και, αλληλεπιδρώντας με το μακροοικονομικό περιβάλλον, καθορίζει τις επιδόσεις της οικονομίας. Έτσι, το μέγεθος των επενδύσεων και της κατασκευαστικής δραστηριότητας είναι τέτοιο, ώστε οι μεταβολές του δύναται να έχουν ευρύτερη επίδραση στην αναπτυξιακή διαδικασία.

Το Α.Ε.Π. της Ελλάδας παρουσίασε πτώση από τα 242 δις € σε 174 δις € (-28%), από το 2008 ως το 2016, μετά μια μικρή ανάκαμψη την σε 183,4 δις € την περίοδο 2016 – 2019. Το έτος 2020 το Α.Ε.Π. παρουσίασε αναμενόμενη υποχώρηση στα 165 δις € λόγω της πανδημίας COVID - 19 και των περιοριστικών μέτρων που επιβλήθηκαν, τα οποία επηρέασαν σημαντικά την οικονομική ανάπτυξη. (ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021)

Η συνολική αποταμίευση της ελληνικής οικονομίας μεταπήδησε σε αρνητικό πρόσημο από το 2006 και το 2019, κάτι που σημαίνει ότι οι πλεονάζοντες ετήσιοι πόροι δεν καλύπτουν ούτε τις αποσβέσεις των υφιστάμενων επενδύσεων. Η καταναλωτική δαπάνη έφθασε εντός του ίδιου διαστήματος το 92% του Α.Ε.Π. και ισορρόπησε στο 89%. Αυτό σημαίνει ότι για να καλυφθούν οι βασικές ανάγκες των νοικοκυριών, τα νοικοκυριά αναγκάστηκαν να χρησιμοποιούν τις αποταμιεύσεις τους γεγονός που οδήγησε στην πτώση των ιδιωτικών καταθέσεων.

Στην τρέχουσα περίοδο της ελληνικής οικονομίας, οι αρνητικοί ρυθμοί της, λόγω της κρίσης χρέους, της υγειονομικής κρίσης και της πολυετούς πολιτικής της λιτότητας, δημιούργησαν αρνητικές προσδοκίες για την προοπτική της οικονομίας, που με τη σειρά τους μείωσαν το επενδυτικό ενδιαφέρον, οδήγησαν σε αναβολή επιχειρηματικών επενδυτικών σχεδίων και κατάρρευση της αγοράς ακινήτων. Στο σημείο αυτό, πρέπει να επισημανθεί ότι από το 2017 παρατηρείται μία σταδιακή αλλά μικρή αύξηση της δραστηριότητας στην αγορά ακινήτων, στην οποία συνετέλεσε σημαντικά και η αγορά των βραχυπρόθεσμων μισθώσεων. Μετά την «φούσκα» της δεκαετίας 1998 – 2008 και την δραματική πτώση της επόμενης δεκαετίας, πλέον καταγράφεται ανοδική τάση. (Π.Ε.Σ.Ε.Δ.Ε., 2021)

Χρηματοδοτικοί πόροι

Ένας επίσης πολύ σημαντικός οικονομικός παράγοντας για τον κατασκευαστικό κλάδο είναι οι συνθήκες χρηματοδότησης των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων.

Σύμφωνα με την Πανελλήνια Ένωση Συνδέσμων Εργοληπτών Δημοσίων Έργων η κατασκευαστική δραστηριότητα εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την ευκολία και το κόστος πρόσβασης επιχειρήσεων και νοικοκυριών στο χρηματοπιστωτικό σύστημα (επιχειρηματικά δάνεια, στεγαστική πίστη). Η επέκταση της στεγαστικής πίστης μέχρι τα τέλη του 2008 τροφοδότησε σημαντικά την ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα. Από εκεί και πέρα, έχουμε μείωση της στεγαστικής πίστης και κατακόρυφη πτώση των πραγματικών επιτοκίων το 2010, που οφείλεται αποκλειστικά στον υψηλό πληθωρισμό εξαιτίας της αύξησης των φορολογικών συντελεστών (ΦΠΑ στο 23% από 19%, αύξηση ειδικών φόρων κατανάλωσης καυσίμων, τσιγάρων και ποτών, κ.ά.). Από τις αρχές του 2012, το πραγματικό κόστος δανεισμού για στεγαστικά δάνεια έχει αυξηθεί σημαντικά στην Ελλάδα, σε σύγκριση με την ευρωζώνη, εξαιτίας του αποπληθωρισμού, παρόλο που το βασικό επιτόκιο από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει διαμορφωθεί σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Το γεγονός ότι, ενώ πανευρωπαϊκά, τα ονομαστικά επιτόκια βρίσκονται σε χαμηλά επίπεδα, στην Ελλάδα έχουν διαμορφωθεί υψηλότερα, αντανακλά κυρίως τα προβλήματα ρευστότητας των τραπεζών και του ελληνικού τραπεζικού κλάδου γενικότερα. Ακριβώς η ίδια κατάσταση ισχύει και για το κόστος δανεισμού των επιχειρήσεων του κλάδου. Οι εγχώριες επιχειρήσεις δανείζονται πολύ πιο ακριβά από τις αντίστοιχες της Ευρωζώνης και επιπρόσθετα έχουν να αντιμετωπίσουν την καχυποψία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και τα πολύ αυστηρά κριτήρια για την χρηματοδότησή τους.

Ιδιαίτερα τα δημόσια έργα και η πορεία των εργοληπτικών επιχειρήσεων είναι άμεσα και άρρηκτα συνδεδεμένα με το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων (Π.Δ.Ε.). Στην ουσία, το Π.Δ.Ε. μίας χώρας εκφράζει τη ζήτηση αλλά και την οικονομική δυνατότητα από την πλευρά του κράτους για την κατασκευή έργων υποδομής (οδικά και σιδηροδρομικά δίκτυα, λιμάνια, αεροδρόμια κ.ά.)

Το Π.Δ.Ε. αποτελεί διαχρονικά ένα αναπτυξιακό εργαλείο για την ελληνική οικονομία με σημαντική περιφερειακή διάσταση, καθώς μεγάλο τμήμα των έργων πραγματοποιείται στην περιφέρεια. Στην προ-ολυμπιακή περίοδο, οι δαπάνες του Π.Δ.Ε. ξεπερνούσαν το 5% του Α.Ε.Π., λόγω των πολλών και μεγάλων έργων που υλοποιήθηκαν (Αττική Οδός,

Γέφυρα Ρίο – Αντίρριο, Εγνατία, Αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος κ.ά.), ποσοστό που μέχρι το 2010 υποχώρησε σε περίπου 4%. Η δημοσιονομική προσαρμογή μετά το 2010 επηρέασε σημαντικά το Π.Δ.Ε., με περαιτέρω μείωση των κονδυλίων και έχουμε φθάσει σήμερα οριακά στο 3% του ΑΕΠ.

Τέλος, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μείωση του ρυθμού απορρόφησης των ευρωπαϊκών κονδυλίων. Η μείωση αυτή οφείλεται στην αύξηση της γραφειοκρατίας, στην ανεπάρκεια των Αναθετουσών Αρχών και στον κακό και ελλιπή προγραμματισμό έργων και μελετών. (Π.Ε.Σ.Ε.Δ.Ε., 2021)

Η αγορά ακινήτων

Η απόδοση που προσφέρουν τα ακίνητα είναι μία εξαιρετικά κρίσιμη παράμετρος για την εξέλιξη του τομέα των κατασκευών. Επηρεάζει τόσο την απόφαση επένδυσης σε νέες κατασκευές (άρα έχει άμεσες επιδράσεις στην κατασκευαστική δραστηριότητα, αλλά και ευρύτερες μακροοικονομικές συνέπειες), όσο και την, χρηματοοικονομικής φύσης, απόφαση επένδυσης σε παλαιότερα ακίνητα. Τα ακίνητα είναι πάγια περιουσιακά στοιχεία με μεγάλη διάρκεια ζωής και συχνά χρησιμοποιούνται ως εγγύηση για τη λήψη δανείων. Ταυτόχρονα, προσδιορίζουν το επίπεδο «πλούτου» των νοικοκυριών. Αυτές οι σημαντικές «εξωτερικές επιδράσεις», που συνδέονται με το επίπεδο των τιμών των ακινήτων σε μια οικονομία, θα πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη στο σχεδιασμό πολιτικών που σχετίζονται με τα ακίνητα και ευρύτερα τις κατασκευές.

Η παροχή δανείων με εγγυήσεις που στηρίζονται στην ακίνητη περιουσία έχει συνέπειες τόσο στο πεδίο της χρηματοδότησης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, όσο και στον ίδιο τον χρηματοπιστωτικό τομέα της οικονομίας, ο οποίος είναι εκτεθειμένος σε κινδύνους που απορρέουν από τις διακυμάνσεις του χαρτοφυλακίου ακινήτων, που εγγυώνται τα δάνεια που παρέχει. Έτσι, το επίπεδο των τιμών των ακινήτων αποτελεί κρίσιμη παράμετρο για το χρηματοπιστωτικό σύστημα, καθορίζοντας τόσο το επίπεδο της χρηματοδότησης της οικονομίας, όσο και ενδεχόμενες πρόσθετες ανάγκες σε κεφάλαια για τις τράπεζες, ειδικά στις περιπτώσεις που εμφανίζεται δυσαρμονία μεταξύ τιμών των ακινήτων (που λειτουργούν ως εγγυήσεις) με το ύψος των δανείων που έχουν εκταμιευτεί.

Καθώς τα ακίνητα αποτελούν το κυριότερο περιουσιακό στοιχείο των νοικοκυριών, το επίπεδο των τιμών των ακινήτων προσδιορίζει επίσης το επίπεδο του «πλούτου» των νοικοκυριών, το οποίο σε μακροοικονομικό επίπεδο συνδέεται με τη διαμόρφωση των

προσδοκιών των νοικοκυριών και την τελική κατανάλωση στην οικονομία. Επηρεάζουν, έτσι, έμμεσα τις συνολικές επιδόσεις της οικονομίας.

Με την τραπεζική χρηματοδότηση και το διαθέσιμο εισόδημα να έχουν περιοριστεί σημαντικά και την αβεβαιότητα σε υψηλό επίπεδο, η ζήτηση κατοικιών υποχώρησε δραστικά. Με την έναρξη της κρίσης ένα σημαντικό απόθεμα νέων κατοικιών έμεινε αδιάθετο λόγω της πτώσης της ζήτησης, γεγονός που επέκτεινε τη χρονική διάρκεια απορρόφησής τους από την αγορά και την προσαρμογή της αγοράς κατοικίας σε ένα νέο σημείο ισορροπίας. Από την πλευρά της προσφοράς κατοικιών, η αντίδραση σε αυτή την κατάσταση ήταν ιδιαίτερα έντονη. Είναι χαρακτηριστικό ότι σύμφωνα με την Πανελλήνια Ένωση Συνδέσμων Εργοληπτών Δημοσίων Έργων ο όγκος των αδειών για νέες οικοδομές την δεκαετία από το 2009 μέχρι το 2019 ήταν μικρότερος από αυτόν στη διάρκεια των δύο προηγούμενων ετών 2007 και 2008. (Π.Ε.Σ.Ε.Δ.Ε., 2021)

Η φορολογική πολιτική

Η φορολογική πολιτική, σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, πρέπει να ασκείται με τέτοιο τρόπο ώστε να μην στρεβλώνει τα κίνητρα για εργασία και, ταυτόχρονα, να ενισχύει την οικονομική ανάπτυξη. Οι φόροι εισοδήματος καθώς και οι φόροι στην εργασία και στα εταιρικά κέρδη κρίνονται ως οι πλέον επιβλαβείς φόροι, καθώς περιορίζουν τα κίνητρα για εργασία και για την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας. Στην Ελλάδα, εκτιμάται ότι πέρα από την σημαντική επιδείνωση των εισοδημάτων και την κλιμάκωση της αβεβαιότητας, σημαντικό ρόλο στη μείωση της κατασκευαστικής δραστηριότητας διαδραμάτισε και η φορολογική πολιτική. Το ρευστό φορολογικό σύστημα με τις συχνές μεταβολές στους φορολογικούς συντελεστές, και κυρίως η αύξησή τους (π.χ. Φ.Π.Α.), αλλά και η επιβολή νέων φόρων στα ακίνητα (ΕΕΤΗΔΕ, ΕΝΦΙΑ), μείωσε τις αποδόσεις των ακινήτων και οδήγησε σε υποχώρηση της οικοδομικής, αλλά και εν γένει της κατασκευαστικής δραστηριότητας. Έχοντας, όμως, ταυτόχρονα υψηλούς φόρους στην κατανάλωση και στην εργασία, παύει να ισχύει η βασική προϋπόθεση ότι η επιβολή υψηλών φορολογικών συντελεστών στην ακίνητη περιουσία πρέπει να συνοδεύεται από ελάφρυνση των συντελεστών στους φόρους που επιβάλλονται στην εργασία και στα επιχειρηματικά κέρδη, προκειμένου η οικονομία να λειτουργεί πιο αποτελεσματικά.

Σημαντική στρέβλωση στην αγορά ακινήτων δημιούργησε και η επιβολή Φ.Π.Α. στις κατοικίες που αδειοδοτήθηκαν μετά το 2006 με συντελεστή 23%, τη στιγμή που ο

συντελεστής φόρου μεταβίβασης για τα παλαιότερα ακίνητα έχει διαμορφωθεί σε 3%. Ταυτόχρονα, δεδομένων των δυσμενών συνθηκών στην αγορά ακινήτων, η υποχρέωση των τεχνικών εταιριών για μετατροπή των αδιάθετων ακινήτων από εμπορεύματα προς πώληση σε πάγια περιουσιακά στοιχεία μετά από μια τετραετία από την ολοκλήρωσή τους, με πληρωμή Φ.Π.Α. 23% δημιούργησε πρόσθετα σοβαρά προβλήματα σε επιχειρήσεις του κλάδου. Αναγνωρίζοντας η πολιτεία την ύφεση που δημιούργησε αυτή η φορολογική πολιτική και προκειμένου να τονωθεί η αγορά ακινήτων, ψηφίστηκε το 2019 ο ν.4646 (ΦΕΚ Α' 201/12-12-2019) «Φορολογική μεταρρύθμιση με αναπτυξιακή διάσταση για την Ελλάδα του αύριο», όπου σύμφωνα με το άρθρο 39 αναστέλλεται υποχρεωτικά μέχρι τις 31.12.2022 η επιβολή Φ.Π.Α. στα ακίνητα. (Π.Ε.Σ.Ε.Δ.Ε., 2021)

Επενδυτικά Κίνητρα – Εξωστρέφεια

Επενδυτικά κίνητρα υπό τη μορφή φοροαπαλλαγών ή απευθείας κεφαλαιακών ενισχύσεων λειτουργούν θετικά στη διαμόρφωση της ζήτησης ακινήτων και στη δραστηριότητα στον τομέα των κατασκευών. Οι εφαρμογές πολιτικών που ενισχύουν επιχειρηματικά επενδυτικά σχέδια λειτουργούν θετικά στην κατασκευαστική δραστηριότητα.

Για παράδειγμα, με φορολογικό νόμο καταργήθηκαν οι διατάξεις που προέβλεπαν έκπτωση φόρου 10% των δαπανών του φορολογουμένου για τόκους στεγαστικών δανείων πρώτης κατοικίας, ενοίκια κύριας κατοικίας, ενοίκια παιδιών που σπουδάζουν κ.ά., με αποτέλεσμα το κίνητρο για την αγορά πρώτης κατοικίας να εκλείψει. Σε αντιδιαστολή με το παραπάνω παράδειγμα, το πρόγραμμα «Εξοικονομώ Κατ' Οίκον» στήριξε ορισμένες από τις δραστηριότητες του κατασκευαστικού τομέα τα τελευταία χρόνια.

Τέλος, ένας άλλος παράγοντας που μπορεί να επηρεάσει θετικά τις επιχειρήσεις του κατασκευαστικού κλάδου, ιδιαίτερα στη σημερινή οικονομική συγκυρία είναι η στροφή της δραστηριότητάς τους στο εξωτερικό. Φυσικά αυτό, εκτός του ότι παρουσιάζει τις δικές του δυσκολίες, αφορά κυρίως τις μεγάλες τεχνικές εταιρείες του κλάδου και όχι τις μικρομεσαίες.

2. ΘΕΣΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Η Νομοθεσία – Το Θεσμικό Πλαίσιο

Εκτός από τους οικονομικούς παράγοντες, σημαντική επίδραση στον κλάδο των κατασκευών ασκεί το γενικότερο θεσμικό πλαίσιο που διέπει τον κλάδο. Ως τέτοιο νοείται η νομοθεσία και οι διατάξεις που αφορούν την κατασκευή Δημοσίων Έργων, το μέγεθος

της γραφειοκρατίας, οι διατάξεις για την έκδοση οικοδομικών αδειών, ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός, το Εθνικό Κτηματολόγιο κ.ά.

Με την ψήφιση του ν.4412/2016, η Ελλάδα προσπαθεί να υιοθετήσει τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες 24 και 25 και να τις συμπεριλάβει στις διαδικασίες εκτέλεσης των Δημοσίων Έργων. Επιχειρείται ο εκσυγχρονισμός της ελληνικής νομοθεσίας (μετά από μεγάλη πίεση που έχουν δεχτεί οι ελληνικές κυβερνήσεις από τους Θεσμούς) και η αλλαγή του συστήματος δημοπράτησης και ανάθεσης έργων.

Σύμφωνα με την Πανελλήνια Ένωση Συνδέσμων Εργοληπτών Δημοσίων Έργων ο στόχος των παραπάνω ευρωπαϊκών οδηγιών είναι:

- οι συμβάσεις του Δημοσίου να διέπονται από κανόνες διαφάνειας, ισονομίας και υγιούς ανταγωνισμού,
- να εξελίξουν όλες τις εμπλεκόμενες διαδικασίες, ώστε αυτές να γίνουν απλούστερες και αποτελεσματικότερες,
- η επέκταση και η γενίκευση των ηλεκτρονικών μέσων ως τρόπου επικοινωνίας στις δημόσιες συμβάσεις,
- η δραστική περικοπή του διοικητικού φόρτου,
- η διευκόλυνση της πρόσβασης των Μ.Μ.Ε. στις δημόσιες συμβάσεις,
- η εισαγωγή βελτιώσεων στις υφιστάμενες εγγυήσεις με σκοπό την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων, ευνοιοκρατίας και διαφθοράς και τέλος,
- το παραγόμενο «έργο» να επιτευχθεί με την καλύτερη σχέση ποιότητας – τιμής.

Ο ρυθμός με τον οποίον επιχειρούνται οι όποιες αλλαγές του θεσμικού πλαισίου είναι σχετικά αργός για τις τεχνικές εταιρείες και η στόχευσή τους δεν είναι ξεκάθαρη. Είναι χαρακτηριστικό ότι όλες οι ελληνικές κυβερνήσεις επικεντρώνονται σε αλλαγές που αφορούν τις εργοληπτικές επιχειρήσεις και ελάχιστα ασχολούνται με τις απαιτούμενες αλλαγές της Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης. (Π.Ε.Σ.Ε.Δ.Ε., 2021)

Η γραφειοκρατία

Το μέγεθος της γραφειοκρατίας κατά τη διάρκεια κατασκευής κτισμάτων στην Ελλάδα ήταν και παραμένει μεγάλο. Πλήθος διαδικασιών, άκαμπτο, πολύπλοκο και συχνά ασαφές νομοθετικό πλαίσιο αυξάνουν τον χρόνο και το κόστος κατασκευής και δημιουργούν ένα εχθρικό περιβάλλον για τους επενδυτές, που τόσο μεγάλη ανάγκη έχει η ελληνική

οικονομία. Συχνά συναντώνται αντιδράσεις σε μεγάλα επενδυτικά προγράμματα με πρόσχημα το περιβάλλον και άλλα συναφή ευφυολογήματα από ομάδες ανθρώπων που κατά πάσα πιθανότητα κατευθύνονται από άλλου είδους συμφέροντα. Πρόσφατο χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το επενδυτικό σχέδιο για τον χώρο του Ελληνικού, αλλά και η εμπειρία των προηγούμενων ετών που αναδεικνύει την ένταση του προβλήματος. Τέλος, όλοι γνωρίζουμε για την ύπαρξη συχνών περιστατικών διαφθοράς και παραοικονομίας στην υλοποίηση μεγάλων επενδυτικών σχεδίων της βιομηχανίας, του τουρισμού κ.α. Οι τελευταίες νομοθετικές αλλαγές τόσο στην έκδοση οικοδομικών αδειών όσο και στην έκδοση αδειών λειτουργίας νέων επιχειρήσεων ή μεταβολών σε υφιστάμενες δε λύνουν τα παραπάνω προβλήματα, αλλά μεταθέτουν το πρόβλημα πάλι στους πολιτικούς μηχανικούς. Ενώ, δηλαδή, επισπεύδονται χρονικά οι διαδικασίες, το σύνολο και το είδος των διατάξεων ουσιαστικά δεν έχει αλλάξει, απλώς για την όποια παρατυπία της διαδικασίας ζητείται η ευθύνη από τον πολιτικό μηχανικό που εκδίδει την άδεια.

Άλλοι παράγοντες

Η έλλειψη του σωστού πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού με σαφείς βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους, η έλλειψη σχεδιασμού και πόρων για την αστική αναβάθμιση των πόλεών μας, η καθυστέρηση της ολοκλήρωσης του Εθνικού Κτηματολογίου και ο χαμηλός βαθμός προστασίας των ακινήτων στην Ελλάδα, σε σύγκριση με άλλες χώρες, αποτελούν σοβαρούς παράγοντες της αναστολής της κατασκευαστικής δραστηριότητας. Η Ελλάδα κατατάσσεται στην ομάδα χωρών με το χαμηλότερο δείκτη προστασίας ακινήτων. Ο δείκτης αυτός μετρά το βαθμό στον οποίο το νομικό πλαίσιο διασφαλίζει και προστατεύει την ιδιωτική περιουσία, και το βαθμό στον οποίο η κυβέρνηση προωθεί ανάλογους νόμους. Ο υψηλότερος δείκτης είναι ένδειξη ισχυρότερης προστασίας της ιδιωτικής περιουσίας. Επιπλέον, ο δείκτης αξιολογεί την πιθανότητα απαλλοτρίωσης, ενώ λαμβάνει υπόψη την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας αλλά και την ύπαρξη διαφθοράς. Η σημασία του δείκτη είναι ιδιαίτερα κρίσιμη για την προσέλκυση διεθνών επενδυτών για την αγορά ακινήτων στην Ελλάδα.

Επίσης, το σύστημα αντικειμενικών αξιών κρίνεται ως αναχρονιστικό, καθώς δεν προσαρμόζεται ανάλογα με τις συνθήκες της αγοράς και δεν αντανακλά την πραγματική αξία των ακινήτων, είτε σε περίοδο άνθησης είτε ύφεσης. Έτσι, πριν την κρίση, οι αντικειμενικές αξίες είχαν διαμορφωθεί σε επίπεδο χαμηλότερο από τις εμπορικές αξίες,

οδηγώντας σε αύξηση της ζήτησης ακινήτων, αλλά σε μειωμένα φορολογικά έσοδα, καθώς σχεδόν οι μισοί φόροι ακινήτων υπολογίζονταν με βάση τις αντικειμενικές αξίες.

Πλέον, η εικόνα έχει αντιστραφεί, καθώς με την κατάρρευση των εμπορικών αξιών και την αύξηση της φορολογίας, πολλά ακίνητα φορολογούνται με βάση τις υψηλότερες αντικειμενικές αξίες, δημιουργώντας σοβαρά προβλήματα στις συναλλαγές και στα φορολογικά βάρη των ιδιοκτητών ακινήτων.

Το ιδιοκτησιακό σύστημα σε κοινής ιδιοκτησίας κτίρια δυσχεραίνει τις επενδύσεις στα ακίνητα, καθώς απαιτείται η ταυτόχρονη αποδοχή απόφασης από όλους τους ιδιοκτήτες για θέματα που αφορούν το ακίνητο, γεγονός που αναστέλλει τις ενδεχόμενες κινήσεις καλύτερης αξιοποίησης των ακινήτων.

Και τέλος, στην κατηγορία των δομικών προϊόντων απουσιάζει η ουσιαστική εποπτεία και ο έλεγχος στην αγορά, με αποτέλεσμα τη διακίνηση παράνομων ή ακατάλληλων προϊόντων, με συνέπειες στην ποιότητα των κατασκευών και στη δημιουργία αθέμιτου ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις του κλάδου. Η χώρα μας, όσον αφορά την πιστοποίηση των υλικών δομικών έργων, εναρμονίστηκε με τις ευρωπαϊκές οδηγίες πρόσφατα αλλά με μεγάλη καθυστέρηση.

Στην πραγματικότητα, ο έλεγχος πιστοποίησης των υλικών εφαρμόζεται μόνο στα δημόσια έργα και δη, στα συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση, κατόπιν δικής της απαίτησης. Αυτό, σε συνδυασμό με τον ελλιπή και μη ουσιαστικό έλεγχο είτε των ιδιωτικών είτε των δημοσίων έργων, οδηγεί σε στρέβλωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος του κλάδου.

Οι εργοληπτικές επιχειρήσεις, προκειμένου να ανταποκριθούν στις εξοντωτικές εκπτώσεις, στρέφονται σε δομικά προϊόντα αμφιβόλου ποιότητας. Παράλληλα, η μη επαρκής κατάρτιση των τεχνικών και τεχνιτών στις νέες προδιαγραφές προκαλεί περαιτέρω προβλήματα στα έργα, επομένως και στους χρήστες των έργων.

Το φαινόμενο αυτό γεννά ποικίλα προβλήματα στην αγορά και στις επιχειρήσεις, καθώς αποτρέπεται κάθε διαδικασία καινοτομίας, τεχνολογικής εξέλιξης των προϊόντων που υπάρχουν ήδη, ενώ περιορίζεται η εξαγωγική δυναμική των επιχειρήσεων και ελαχιστοποιείται η δυνατότητα κάποιων επιχειρήσεων του κλάδου να δαπανήσουν κεφάλαια στην έρευνα. (Π.Ε.Σ.Ε.Δ.Ε., 2021)

3. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ – ΔΟΜΗ ΚΛΑΔΟΥ

Η επιχειρηματικότητα στον κλάδο υποχωρεί συνεχώς, με σημαντική μείωση του αριθμού των επιχειρήσεων τα τελευταία έτη. Η συνεχιζόμενη μείωση του ενδιαφέροντος στην αγορά κατοικιών και στις επενδύσεις γενικότερα οδήγησε στη ραγδαία υποχώρηση της οικοδομικής δραστηριότητας, με μείωση κατά 80%. Αυτό με τη σειρά του έχει φέρει συρρίκνωση στο μέγεθος των επιχειρήσεων. Σύμφωνα με την Πανελλήνια Ένωση Συνδέσμων Εργοληπτών Δημοσίων Έργων το 97,3% των επιχειρήσεων του κλάδου στην Ελλάδα απασχολεί έως και 9 εργαζόμενους, έναντι 93,7% στην Ε.Ε. των 28 κρατών-μελών, γεγονός που δείχνει ότι η συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων είναι πολύ μικρές επιχειρήσεις. Ο αριθμός των «μεγάλων» επιχειρήσεων έχει μειωθεί σημαντικά και όσες εξακολουθούν να δραστηριοποιούνται, αντιμετωπίζουν και αυτές τις ίδιες δυσκολίες επιβίωσης. Ο συνεχώς μειούμενος κύκλος εργασιών του κατασκευαστικού κλάδου, και μάλιστα με χαμηλά περιθώρια κέρδους, αποτελεί το μεγαλύτερο εμπόδιο για τις δυνατότητες χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, για την εξωστρέφεια του κλάδου, ως αντίβαρο της εγχώριας οικονομικής κρίσης, αλλά και για την καινοτομική δραστηριότητα του κλάδου. Αντιθέτως, σταδιακά απαξιώνεται μεγάλου τμήματος του φυσικού και ανθρώπινου κεφαλαίου των επιχειρήσεων, λόγω της οικονομικής κρίσης. (Π.Ε.Σ.Ε.Δ.Ε., 2021)

Κεφάλαιο 3^ο: Εφαρμογή του νέου Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες» στον κλάδο των τεχνικών επιχειρήσεων

3.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζεται η λογιστική αντιμετώπιση της αναγνώρισης των εσόδων στον κλάδο των τεχνικών επιχειρήσεων σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες», το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή από την 01/01/2018 και αντικατέστησε το Δ.Λ.Π. 18 «Έσοδα» και το Δ.Λ.Π. 11 «Συμβάσεις Κατασκευής». Για την εξέταση της εφαρμογής του νέου λογιστικού προτύπου εξετάστηκαν οι οικονομικές καταστάσεις των τεσσάρων μεγαλύτερων τεχνικών επιχειρήσεων, βάσει τζίρου, στην Ελλάδα, του ομίλου Μυτιληναίος, του ομίλου ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, του ομίλου Ελλάκτωρ και του ομίλου J&P ΑΒΑΞ, οι οποίοι είναι εισηγμένοι στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών.

3.2 Δ.Λ.Π. 18 «Έσοδα» και το Δ.Λ.Π. 11 «Συμβάσεις Κατασκευής»

Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ για την χρήση 2017 στην ενότητα όπου αναφέρονται οι λογιστικές πολιτικές του Ομίλου, το Δ.Λ.Π. 18 και το Δ.Λ.Π. 11, το λογιστικό πρότυπο που ίσχυε μέχρι 31.12.2017 όριζε ότι τα έσοδα αναγνωρίζονται στο βαθμό που είναι πιθανό ότι τα οικονομικά οφέλη θα εισρεύσουν στην εταιρεία και τα σχετικά ποσά μπορούν να μετρηθούν αξιόπιστα. Τα παρακάτω συγκεκριμένα κριτήρια αναγνώρισης θα πρέπει επίσης να ικανοποιούνται κατά την αναγνώριση του εσόδου.

Αναλυτικότερα, σε ότι αφορά τα έσοδα από κατασκευαστικές δραστηριότητες αναφέρεται ότι οι κατασκευαστικές θυγατρικές εταιρείες του ομίλου και κοινοπραξίες αναγνωρίζουν τα έσοδα από κατασκευαστικά συμβόλαια στα λογιστικά βιβλία τους με βάση τις τιμολογήσεις που γίνονται στους πελάτες, οι οποίες προκύπτουν από σχετικές τμηματικές πιστοποιήσεις εκτέλεσης έργων που εκδίδονται από τους υπόλογους μηχανικούς και ανταποκρίνονται στις εκτελεσθείσες εργασίες έως την εκάστοτε ημερομηνία κλεισίματος. Για λόγους συμμόρφωσης με τα Δ.Π.Χ.Α., τα έσοδα από κατασκευαστική δραστηριότητα λογιστικοποιούνται στις οικονομικές καταστάσεις με βάση τη μέθοδο της ποσοστιαίας ολοκλήρωσης του κόστους του έργου (percentage-of-completion method) σύμφωνα με τις

διατάξεις του Δ.Λ.Π. 11. Με βάση τη μέθοδο της ποσοστιαίας ολοκλήρωσης, τα έξοδα κατασκευών που πραγματοποιήθηκαν μέχρι την ημερομηνία των οικονομικών καταστάσεων, συγκρίνονται με το συνολικό εκτιμώμενο κόστος του έργου, προκειμένου να προσδιοριστεί το ποσοστό του έργου που έχει ολοκληρωθεί. Το ανωτέρω ποσοστό εφαρμόζεται επί του συνολικού αναθεωρημένου συμβατικού τιμήματος, προκειμένου να προσδιοριστούν τα σωρευμένα έσοδα του έργου με βάση τα οποία αναπροσαρμόζονται τα τιμολογηθέντα έσοδα. Οι σωρευτικές επιδράσεις των αναθεωρήσεων του συνολικού εκτιμώμενου κατασκευαστικού κόστους και του συνολικού συμβατικού τιμήματος, καταχωρούνται στις χρήσεις κατά τις οποίες προκύπτουν οι σχετικές αναθεωρήσεις. Στις περιπτώσεις συμβολαίων για τα οποία προβλέπεται ότι το συνολικό εκτιμώμενο κόστος υπερβαίνει το συνολικό συμβατικό τίμημα, ολόκληρο το ποσό της ζημιάς αναγνωρίζεται στη χρήση κατά την οποία τα ζημιόγωνα γεγονότα καθίστανται πιθανά. Τα δεδουλευμένα μη τιμολογημένα έσοδα αφορούν αναγνωρισθέντα έσοδα σύμφωνα με την παραπάνω περιγραφόμενη μέθοδο που δεν έχει ακόμα τιμολογηθεί, ενώ τα μη δεδουλευμένα έσοδα περιλαμβάνουν τις επιπλέον τιμολογήσεις μέχρι την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων σε σχέση με τα έσοδα που υπολογίσθηκαν με την μέθοδο της ποσοστιαίας ολοκλήρωσης. Οι προκαταβολές εκτέλεσης έργων αντιπροσωπεύουν ποσά που εισπράττονται από τις εταιρείες κατά την υπογραφή των σχετικών συμβάσεων και συμψηφίζονται αναλογικά με τις τμηματικές τιμολογήσεις. Το υπόλοιπο οφειλόμενο μέρος που απομένει εμφανίζεται στις υποχρεώσεις στις οικονομικές καταστάσεις. (Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, 2021)

3.3 Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδα από συμβάσεις με πελάτες»

Από τις 01/01/2008 τέθηκε σε εφαρμογή το νέο λογιστικό πρότυπο Δ.Π.Χ.Α. 15 , το οποίο αντικατέστησε πλήρως τα προηγούμενα πρότυπα αναγνώρισης εσόδων των εταιρειών μέχρι τις 31/12/2017 το Δ.Λ.Π. 18 και το Δ.Λ.Π. 11. Σύμφωνα με το new revenue guidance, το οποίο εξέδωσε το τμήμα financial services της διεθνούς ελεγκτικής P.W.C., ανέφερε τα σημαντικότερα σημεία στα οποία διαφοροποιείται το νέο λογιστικό πρότυπο σε σχέση με τα προηγούμενα που ίσχυαν για την αναγνώριση των εσόδων. Σκοπός του Δ.Π.Χ.Α. 15 είναι να παρέχει ένα ενιαίο κατανοητό μοντέλο αναγνώρισης εσόδων από τις συμβάσεις με πελάτες ώστε να βελτιώσει τη συγκρισιμότητα μεταξύ εταιρειών του ίδιου κλάδου, διαφορετικών κλάδων και κεφαλαιαγορών. Περιλαμβάνει τις αρχές που πρέπει να εφαρμόσει μία οικονομική οντότητα για να προσδιορίσει την επιμέτρηση των εσόδων και

τη χρονική στιγμή της αναγνώρισής τους. Η βασική αρχή είναι ότι μία οικονομική οντότητα αναγνωρίζει τα έσοδα με τρόπο που να απεικονίζει τη μεταβίβαση αγαθών ή υπηρεσιών στους πελάτες στο ποσό το οποίο αναμένει να δικαιούται σε αντάλλαγμα για αυτά τα αγαθά ή τις υπηρεσίες.

Βήματα αναγνώρισης εσόδων βάση του Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδα από συμβάσεις με πελάτες»

Τα έσοδα αναγνωρίζονται σύμφωνα με αυτή την βασική αρχή εφαρμόζοντας τα παρακάτω βήματα:

- Βήμα 1: Προσδιορισμός της σύμβασης με τον πελάτη

Σύμφωνα με την παράγραφο 9 του ΔΠΧΑ 15 :

Η οικονομική οντότητα θα πρέπει να λογιστικοποιήσει μία σύμβαση με έναν πελάτη η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος Προτύπου, μόνο εφόσον πληρούνται όλα τα παρακάτω κριτήρια:

- (1) τα συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης έχουν εγκρίνει τη σύμβαση (εγγράφως, προφορικά ή σύμφωνα με άλλες συνήθειες επιχειρηματικές πρακτικές) και έχουν δεσμευθεί να εκτελέσουν τις αντίστοιχες δεσμεύσεις,
- (2) η οικονομική οντότητα μπορεί να προσδιορίσει τα δικαιώματα κάθε συμβαλλόμενου μέρους, σχετικά με τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που θα μεταβιβαστούν,
- (3) η οικονομική οντότητα μπορεί να προσδιορίσει τους όρους πληρωμής για τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που θα μεταβιβαστούν,
- (4) η σύμβαση έχει εμπορική υπόσταση (δηλαδή ο κίνδυνος, το χρονοδιάγραμμα ή το ποσό των μελλοντικών ταμειακών ροών της οικονομικής οντότητας αναμένεται να μεταβληθεί ως αποτέλεσμα της σύμβασης), και
- (5) είναι πιθανό ότι η οικονομική οντότητα θα εισπράξει το αντάλλαγμα που δικαιούται για τη μεταβίβαση των αγαθών ή των υπηρεσιών στον πελάτη. Κατά την αξιολόγηση της πιθανότητας εισπράξης του ποσού του ανταλλάγματος, μία οικονομική οντότητα θα πρέπει να εξετάζει μόνο την ικανότητα του πελάτη και την πρόθεσή του να

καταβάλει το ποσό του ανταλλάγματος, όταν αυτό οφείλεται. Το ποσό του ανταλλάγματος που δικαιούται η οικονομική οντότητα, δύναται να είναι μικρότερο από την τιμή που ορίζεται στη σύμβαση εάν το ανάλλαγμα είναι μεταβλητό, καθώς σε αυτές τις περιπτώσεις η οικονομική οντότητα μπορεί να προσφέρει στον πελάτη μία μειωμένη τιμή.

Μία σύμβαση αποτελεί μία συμφωνία μεταξύ δύο ή περισσότερων μερών, η οποία δημιουργεί εκτελεστέα δικαιώματα και δεσμεύσεις. Οι απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 15, εφαρμόζονται σε κάθε σύμβαση που έχει συμφωνηθεί με έναν πελάτη και πληροί συγκεκριμένα κριτήρια. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το ΔΠΧΑ 15 απαιτεί από μία οικονομική οντότητα να συνδυάζει συμβάσεις και να τις αναγνωρίζει λογιστικά ως μία ενιαία σύμβαση. Το πρότυπο προσδιορίζει, επίσης, τις απαιτήσεις για τον λογιστικό χειρισμό των τροποποιήσεων συμβάσεων.

- Βήμα 2: Προσδιορισμός των υποχρεώσεων που πρέπει να εκπληρωθούν βάσει της σύμβασης

Σύμφωνα με τις παραγράφους 22 και 23 του ΔΠΧΑ 15 :

Κατά τη σύναψη της σύμβασης, μία οικονομική οντότητα θα πρέπει να αξιολογήσει τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που υποσχέθηκε σε μία σύμβαση με έναν πελάτη και να προσδιορίσει ως δέσμευση εκτέλεσης κάθε υπόσχεση να μεταβιβάσει στον πελάτη είτε:

- (1) ένα αγαθό ή μία υπηρεσία (ή μία ομάδα αγαθών ή υπηρεσιών) που είναι διακριτό, είτε
- (2) μία σειρά διακριτών αγαθών ή υπηρεσιών που είναι ουσιαστικά τα ίδια και έχουν το ίδιο μοτίβο μεταβίβασης προς τον πελάτη.

Μία σειρά διακριτών αγαθών ή υπηρεσιών έχει το ίδιο μοτίβο μεταβίβασης προς τον πελάτη, αν ικανοποιούνται σωρευτικά τα δύο ακόλουθα κριτήρια:

- (1) κάθε διακριτό αγαθό ή υπηρεσία που η οικονομική οντότητα υπόσχεται να μεταβιβάσει στον πελάτη, πληροί τα κριτήρια χαρακτηρισμού ως δέσμευση εκτέλεσης που θα εκπληρώνεται με την πάροδο του χρόνου, και

- (2) η οικονομική οντότητα χρησιμοποιεί την ίδια μέθοδο για την επιμέτρηση της προόδου της προς την πλήρη εκπλήρωση της δέσμευσης εκτέλεσης, προκειμένου να μεταβιβάσει κάθε διακριτό αγαθό ή υπηρεσία στον πελάτη .

Μία σύμβαση περιλαμβάνει υποσχέσεις για τη μεταβίβαση αγαθών ή υπηρεσιών σε έναν πελάτη. Εάν τα εν λόγω αγαθά ή υπηρεσίες είναι διακριτά, τότε οι υποσχέσεις της οικονομικής οντότητας αποτελούν και δεσμεύσεις εκτέλεσης και λογιστικοποιούνται ξεχωριστά. Ένα αγαθό ή μία υπηρεσία είναι διακριτό, εάν: ο πελάτης μπορεί να επωφεληθεί από το αγαθό ή την υπηρεσία μεμονωμένα ή μαζί με άλλους πόρους που είναι άμεσα διαθέσιμοι σε αυτόν, και η υπόσχεση της οικονομικής οντότητας για τη μεταβίβαση του αγαθού ή της υπηρεσίας στον πελάτη, μπορεί να προσδιοριστεί διακριτά από άλλες υποσχέσεις στη σύμβαση.

- Βήμα 3: Προσδιορισμός της τιμής συναλλαγής στις υποχρεώσεις της σύμβασης

Σύμφωνα με τις παραγράφους 47-49 του ΔΠΧΑ 15:

Μία οικονομική οντότητα θα εξετάσει τους όρους της σύμβασης και τις συνήθειες επιχειρηματικές της πρακτικές, προκειμένου να καθορίσει την τιμή της συναλλαγής. Η τιμή συναλλαγής είναι το ποσό του ανταλλάγματος, το οποίο η οικονομική οντότητα αναμένει να δικαιούται ως αντάλλαγμα για τη μεταβίβαση υποσχόμενων αγαθών ή υπηρεσιών σε έναν πελάτη, εξαιρουμένων των ποσών που εισπράττονται για λογαριασμό τρίτων (π.χ. φόροι επί των πωλήσεων). Το υποσχόμενο αντάλλαγμα σε μία σύμβαση με έναν πελάτη μπορεί να περιλαμβάνει σταθερά ποσά, μεταβλητά ποσά, ή και τα δύο.

Η φύση, το χρονοδιάγραμμα και το ποσό του υποσχόμενου ανταλλάγματος από έναν πελάτη, επηρεάζουν την εκτίμηση της τιμής συναλλαγής. Κατά τον καθορισμό της τιμής συναλλαγής, η οικονομική οντότητα θα πρέπει να εξετάσει αν:

- (1) η τιμή συναλλαγής περιλαμβάνει κάποιο μεταβλητό αντάλλαγμα,
- (2) υπάρχουν περιορισμοί στις εκτιμήσεις του μεταβλητού ανταλλάγματος,
- (3) υπάρχει κάποιο σημαντικό στοιχείο χρηματοδότησης στη σύμβαση,
- (4) η τιμή συναλλαγής περιλαμβάνει μη ταμειακό αντάλλαγμα, και

(5) η τιμή συναλλαγής περιλαμβάνει αντάλλαγμα πληρωτέο στον πελάτη .

Προκειμένου να καθορίσει την τιμή συναλλαγής, μία οικονομική οντότητα θα πρέπει να θεωρήσει ότι τα αγαθά ή οι υπηρεσίες θα μεταβιβαστούν στον πελάτη όπως είχε υποσχεθεί, σύμφωνα με την υφιστάμενη σύμβαση και ότι η σύμβαση δεν θα ακυρωθεί, δεν θα ανανεωθεί και δεν θα τροποποιηθεί.

Η τιμή συναλλαγής είναι το ποσό του ανταλλάγματος σε μία σύμβαση για το οποίο η οικονομική οντότητα αναμένει να έχει δικαίωμα, ως αντάλλαγμα για τη μεταβίβαση υποσχόμενων αγαθών ή υπηρεσιών σε έναν πελάτη. Η τιμή συναλλαγής μπορεί να είναι ένα σταθερό ποσό ανταλλάγματος που έχει συμφωνηθεί με τον πελάτη, αλλά ορισμένες φορές μπορεί να περιλαμβάνει και ένα μεταβλητό αντάλλαγμα ή αντάλλαγμα σε μορφή διαφορετική από μετρητά. Η τιμή συναλλαγής, επίσης, προσαρμόζεται στις επιδράσεις της διαχρονικής αξίας του χρήματος, εφόσον η σύμβαση περιλαμβάνει ένα σημαντικό συστατικό στοιχείο χρηματοοικονομικής φύσης και για κάθε αντάλλαγμα καταβλητέο προς τον πελάτη. Εάν το αντάλλαγμα είναι μεταβλητό, τότε η οικονομική οντότητα εκτιμά το ποσό του ανταλλάγματος που θα δικαιούται για τη μεταβίβαση των υποσχόμενων αγαθών ή υπηρεσιών, το οποίο θα περιλαμβάνεται στην τιμή συναλλαγής, μόνο στον βαθμό που είναι ιδιαίτερα πιθανό ότι δεν θα λάβει χώρα μία σημαντική αναστροφή του ποσού του σωρευτικού εσόδου που αναγνωρίστηκε, όταν η αβεβαιότητα που σχετίζεται με το μεταβλητό αντάλλαγμα επιλύεται μεταγενέστερα.

- Βήμα 4: Κατανομή της τιμής συναλλαγής στις υποχρεώσεις της σύμβασης

Σύμφωνα με τις παραγράφους 73-75 του ΔΠΧΑ 15:

Για μία οικονομική οντότητα, ο σκοπός της κατανομής της τιμής συναλλαγής είναι να κατανείμει την τιμή της συναλλαγής σε κάθε δέσμευση εκτέλεσης (ή διακριτό αγαθό ή υπηρεσία), στο ποσό που απεικονίζει το ποσό του ανταλλάγματος που η οικονομική οντότητα αναμένει να δικαιούται ως αντάλλαγμα για τη μεταβίβαση υποσχόμενων αγαθών ή υπηρεσιών στον πελάτη.

Για την επίτευξη του σκοπού της κατανομής, μία οικονομική οντότητα κατανέμει την τιμή συναλλαγής σε κάθε δέσμευση εκτέλεσης που προσδιορίζεται στη σύμβαση, με βάση μία σχετική αυτοτελή τιμή πώλησης σύμφωνα με τις παραγράφους 76-80 του

ΔΠΧΑ 15 , με εξαίρεση τα οριζόμενα στις παραγράφους 81-83 του ΔΠΧΑ 15 (για την κατανομή των εκπτώσεων) και στις παραγράφους 84-86 του ΔΠΧΑ 15 (για την κατανομή ανταλλάγματος που περιλαμβάνει μεταβλητά ποσά).

Τα οριζόμενα στις παραγράφους 76-86 του ΔΠΧΑ 15 δεν εφαρμόζονται, εάν η σύμβαση έχει μόνο μία δέσμευση εκτέλεσης. Ωστόσο, τα οριζόμενα στις παραγράφους 84-86 του ΔΠΧΑ 15 δύνανται να εφαρμοστούν, εάν μία οικονομική οντότητα υπόσχεται να μεταβιβάσει μία σειρά διακριτών αγαθών ή υπηρεσιών που προσδιορίζονται ως μία ενιαία δέσμευση εκτέλεσης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 22 β του ΔΠΧΑ 15 και το υποσχόμενο ανάλλαγμα περιλαμβάνει μεταβλητά ποσά.

Μία οικονομική οντότητα, συνήθως, κατανέμει την τιμή συναλλαγής σε κάθε δέσμευση εκτέλεσης, με βάση τις σχετικές αυτοτελείς τιμές πώλησης κάθε υποσχόμενου στη σύμβαση, διακριτού αγαθού ή υπηρεσίας. Εάν μία αυτοτελής τιμή πώλησης δεν είναι παρατηρήσιμη, τότε η οικονομική οντότητα προβαίνει σε σχετική εκτίμηση. Ορισμένες φορές, η τιμή συναλλαγής περιλαμβάνει κάποια έκπτωση ή ένα μεταβλητό ποσό ανταλλάγματος που αφορά εξ' ολοκλήρου σε ένα μέρος της σύμβασης. Οι απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 15 καθορίζουν πότε μία οικονομική οντότητα κατανέμει την έκπτωση ή το μεταβλητό ανάλλαγμα σε μία ή περισσότερες (αλλά όχι σε όλες) δεσμεύσεις εκτέλεσης (ή διακριτά αγαθά ή υπηρεσίες) της σύμβασης.

- Βήμα 5: Αναγνώριση εσόδων όταν (ή ως) η οντότητα ικανοποιεί μια υποχρέωση της σύμβαση

Μία οικονομική οντότητα θα αναγνωρίζει έσοδο, καθώς εκπληρώνει μία δέσμευση εκτέλεσης με τη μεταβίβαση ενός υποσχόμενου αγαθού ή μίας υπηρεσίας σε έναν πελάτη (η οποία επέρχεται όταν ο πελάτης αποκτά τον έλεγχο του αγαθού ή της υπηρεσίας). Το ποσό του εσόδου που αναγνωρίζεται, είναι το ποσό που κατανέμεται στη δέσμευση εκτέλεσης της σύμβασης που έχει εκπληρωθεί. Η δέσμευση εκτέλεσης της σύμβασης μπορεί να εκπληρωθεί σε μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή (συνήθως για υποσχέσεις που αφορούν στη μεταβίβαση αγαθών σε ένα πελάτη) ή με την πάροδο του χρόνου (συνήθως για υποσχέσεις που αφορούν στη μεταβίβαση υπηρεσιών σε έναν πελάτη). Για τις δεσμεύσεις εκτέλεσης που εκπληρώνονται με την πάροδο του χρόνου, η οικονομική οντότητα θα αναγνωρίζει έσοδα με την πάροδο του χρόνου, επιλέγοντας

την πιο κατάλληλη μέθοδο επιμέτρησης της προόδου της οικονομικής οντότητας ως προς την πλήρη εκπλήρωση της δέσμευσης εκτέλεσης. (P.W.C., 2021)

Γνωστοποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδα από συμβάσεις με πελάτες»

Η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 15 απαιτεί την γνωστοποίηση σημαντικών πληροφοριών, οι οποίες αφορούν τα έσοδα της εταιρείας. Ο σκοπός των απαιτήσεων γνωστοποίησης είναι η εταιρεία να παρέχει στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων επαρκείς πληροφορίες σχετικά με τη φύση, το ποσό, τον χρόνο και την αβεβαιότητα των εσόδων και των ταμειακών ροών που απορρέουν από τις συμβάσεις της οικονομικής οντότητας με πελάτες. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, η οικονομική οντότητα γνωστοποιεί ποιοτικές και ποσοτικές πληροφορίες σχετικά με όλα τα ακόλουθα:

- (1) τις συμβάσεις της οικονομικής οντότητας με πελάτες,
- (2) τις σημαντικές αποφάσεις, καθώς και τις αλλαγές στις αποφάσεις, όσον αφορά στην εφαρμογή των απαιτήσεων του Προτύπου στις συμβάσεις αυτές, και
- (3) στοιχεία του ενεργητικού που αναγνωρίζονται από τα κόστη για τη σύναψη ή την εκτέλεση μίας σύμβασης με έναν πελάτη.

Η εταιρεία λαμβάνει υπόψη το επίπεδο λεπτομερειών που είναι απαραίτητο προκειμένου να ικανοποιήσει τον σκοπό της γνωστοποίησης και πόση έμφαση πρέπει να δίνεται σε καθεμία από τις απαιτήσεις του Προτύπου. Η εταιρεία συναθροίζει ή διαχωρίζει γνωστοποιήσεις με τέτοιον τρόπο, ώστε οι χρήσιμες πληροφορίες να μην επισκιάζονται είτε από τη συμπερίληψη μεγάλης ποσότητας μη σημαντικών λεπτομερειών είτε από την συνάθροιση στοιχείων που έχουν ουσιαστικά διαφορετικά χαρακτηριστικά.

Η εταιρεία δεν γνωστοποιεί πληροφορίες σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 15, εάν έχει ήδη προβεί σε σχετικές γνωστοποιήσεις, σύμφωνα με κάποιο άλλο πρότυπο.

Παρακάτω αναφέρονται ενδεικτικά παραδείγματα γνωστοποιήσεων που πρέπει να πραγματοποιηθούν σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 15 και ενδέχεται να έχουν εφαρμογή στις οικονομικές καταστάσεις της εταιρίας.

Συμβάσεις με πελάτες

Η εταιρεία θα πρέπει να γνωστοποιεί όλα τα παρακάτω ποσά για την περίοδο αναφοράς, εκτός αν τα ποσά αυτά παρουσιάζονται ξεχωριστά στην κατάσταση συνολικών εσόδων, σύμφωνα με άλλα πρότυπα:

- (1) τα έσοδα που αναγνωρίστηκαν από συμβάσεις με πελάτες, τα οποία η εταιρεία πρέπει να γνωστοποιεί ξεχωριστά από άλλες πηγές εσόδων, και
- (2) τυχόν ζημιές απομείωσης που αναγνωρίστηκαν (σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 9) για κάθε απαίτηση ή στοιχείο του ενεργητικού της σύμβασης, οι οποίες προκύπτουν από συμβάσεις της οικονομικής οντότητας με πελάτες, τις οποίες η οικονομική οντότητα πρέπει να γνωστοποιεί ξεχωριστά από τις ζημιές απομείωσης από τις υπόλοιπες συμβάσεις.

Διαχωρισμός εσόδων

Η εταιρεία διαχωρίζει τα έσοδα που αναγνωρίζονται από συμβάσεις με πελάτες σε κατηγορίες που απεικονίζουν τον τρόπο που η φύση, το ποσό, ο χρόνος και η αβεβαιότητα των εσόδων και των ταμειακών ροών επηρεάζονται από οικονομικούς παράγοντες. Ο βαθμός στον οποίον διαχωρίζονται τα έσοδα της οικονομικής οντότητας, για τους σκοπούς της παρούσας γνωστοποίησης, εξαρτάται από τα γεγονότα και τις συνθήκες που αφορούν στις συμβάσεις της οικονομικής οντότητας με πελάτες. Ορισμένες οικονομικές οντότητες ενδεχομένως να χρειαστεί να χρησιμοποιήσουν περισσότερους από έναν τύπο κατηγορίας, προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός της παρούσας γνωστοποίησης για τον διαχωρισμό των εσόδων. Άλλες εταιρίες μπορούν να πετύχουν τον σκοπό χρησιμοποιώντας έναν μόνο τύπο κατηγορίας για τον διαχωρισμό των εσόδων.

Παραδείγματα κατηγοριών που μπορεί να είναι κατάλληλες περιλαμβάνουν όλα τα ακόλουθα, χωρίς να περιορίζονται σε αυτά:

- (1) τον τύπο του αγαθού ή της υπηρεσίας (π.χ. βασικές γραμμές παραγωγής προϊόντων),
- (2) την γεωγραφική περιοχή (π.χ. χώρα ή περιοχή),
- (3) την αγορά ή το είδος του πελάτη (π.χ. από κρατικό ή ιδιωτικό τομέα),

- (4) τον τύπο της σύμβασης (π.χ. συμβάσεις με καθορισμένη τιμή και συμβάσεις προκαθορισμένου χρόνου και υλικών),
- (5) τη διάρκεια της σύμβασης (π.χ. βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συμβάσεις),
- (6) το χρονοδιάγραμμα της μεταβίβασης των αγαθών ή υπηρεσιών (π.χ. τα έσοδα από αγαθά ή υπηρεσίες που μεταβιβάζονται στους πελάτες σε μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή και τα έσοδα από αγαθά ή υπηρεσίες που μεταβιβάζονται με την πάροδο του χρόνου), και
- (7) τα κανάλια πωλήσεων (π.χ. αγαθά που πωλούνται απευθείας στους καταναλωτές και αγαθά που πωλούνται μέσω μεσαζόντων).

Υπόλοιπα συμβάσεων

Μία οικονομική οντότητα θα πρέπει να γνωστοποιεί όλα τα παρακάτω στις οικονομικές της καταστάσεις:

- (1) τα υπόλοιπα έναρξης και λήξης των απαιτήσεων, των στοιχείων του ενεργητικού της σύμβασης και των συμβατικών υποχρεώσεων (εάν δεν παρουσιάζονται ή γνωστοποιούνται ξεχωριστά),
- (2) τα έσοδα που αναγνωρίστηκαν στην περίοδο αναφοράς, τα οποία περιλαμβάνονται στο υπόλοιπο της συμβατικής υποχρέωσης κατά την έναρξη της περιόδου, και
τα έσοδα που αναγνωρίστηκαν στην περίοδο αναφοράς από τις δεσμεύσεις εκτέλεσης που εκπληρώθηκαν ολικώς ή μερικώς σε προγενέστερες περιόδους (π.χ. μεταβολές στην τιμή συναλλαγής). (P.W.C., 2021)

Επίδραση στις οικονομικές καταστάσεις από την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 15

Συνέπεια των αλλαγών που επιφέρει η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 15 είναι η αναθεώρηση και η αναταξινόμηση ποσών κονδυλίων των οικονομικών καταστάσεων της εταιρίας. Σχετικές αναθεωρήσεις και αναταξινομήσεις θα πρέπει να γνωστοποιηθούν. (P.W.C., 2021)

3.4 Επίδραση του Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδα από συμβάσεις με πελάτες» στους κατασκευαστικούς ομίλους της Ελλάδας

Από τα παραπάνω διαφαίνεται ότι οι αλλαγές που επέφερε το νέο λογιστικό πρότυπο της αναγνώρισης των εσόδων από τις 01/01/2018 είναι σημαντικές. Για τον λόγο αυτό εξετάστηκαν οι οικονομικές καταστάσεις των μεγαλύτερων κατασκευαστικών ομίλων της Ελλάδας της χρήσης 2018 για να εξεταστεί η επίδραση του.

Όμιλος Μυτιληναίος

Όπως αναφέρεται στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου Μυτιληναίος για την χρήση 2018 στην σημείωση 2.1.1. «...Την 01/01/2018, ο όμιλος και η εταιρεία υιοθέτησαν το Δ.Χ.Π.Α. 15, εφαρμόζοντας το παρόν πρότυπο αναδρομικά, με την σωρευτική επίδραση της αρχικής εφαρμογής να αναγνωρίζεται κατά την ημερομηνία της αρχικής εφαρμογής. Συνεπώς, αναγνώρισε την επίδραση από τη μετάβαση σωρευτικά στον λογαριασμό «Αποτελέσματα εις Νέον» ενώ τα συγκριτικά ποσά δεν επαναδιατυπώθηκαν. Εντούτοις, ο όμιλος και η εταιρεία δεν είχαν καμία επίδραση στην κερδοφορία ή τη χρηματοοικονομική θέση τους κατά την πρώτη εφαρμογή του ΔΧΠΑ 15, με αποτέλεσμα να μην γίνει καμία προσαρμογή στα «Αποτελέσματα εις Νέον».»

Κατά συνέπεια η αλλαγή του λογιστικού προτύπου δεν είχε σημαντική επίδραση στην κερδοφορία του ομίλου, ωστόσο υπήρχαν σημαντικές αλλαγές στις γνωστοποιήσεις για τα έσοδα του ομίλου. (Όμιλος Μυτιληναίος, 2021)

Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ

Όπως αναφέρεται στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ για την χρήση 2018 στην σημείωση 2.6.3. «...Συνεπεία των αλλαγών στις λογιστικές πολιτικές, όπως αυτές περιγράφονται ανωτέρω, η δημοσιευμένη κατάσταση οικονομικής θέσης του ομίλου και της εταιρείας της 31/12/2017 όπως αυτή είχε προγενέστερα δημοσιευθεί, θα έπρεπε να αναδιατυπωθεί για σκοπούς συγκρισιμότητας. Πιο συγκεκριμένα, τα συγκριτικά μεγέθη της κατάστασης οικονομικής θέσης της 31/12/2017 του ομίλου και της Εταιρείας έχουν αναμορφωθεί από την επίδραση του Δ.Π.Χ.Α. 15 προκειμένου να παρουσιαστούν ορισμένες αναταξινόμησεις κονδυλίων. Οι εν λόγω αναταξινόμησεις έγιναν για λόγους παρουσίασης και δεν είχαν καμία επίδραση στα ίδια κεφάλαια, στις μη ελέγχουσες συμμετοχές, στον κύκλο εργασιών, στα κέρδη μετά φόρων και στις ταμειακές ροές του ομίλου και της εταιρείας. »

Κατά συνέπεια η αλλαγή του λογιστικού προτύπου δεν είχε σημαντική επίδραση στην κερδοφορία του ομίλου, ωστόσο υπήρχαν σημαντικές αλλαγές στις γνωστοποιήσεις για τα έσοδα του ομίλου. (Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, 2021)

Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ

Όπως αναφέρεται στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου J&P - ΑΒΑΞ για την χρήση 2018 στην σημείωση Δ.1. «...Το Δ.Π.Χ.Α. 15 «Έσοδα από συμβάσεις με πελάτες» τέθηκε σε ισχύ για τον όμιλο και την εταιρεία από την 1η Ιανουαρίου 2018, ο όμιλος και η εταιρεία υιοθέτησαν την τροποποιημένη αναδρομική μέθοδο ("modified retrospective method") κατά την πρώτη εφαρμογή με αναγνώριση της επίδρασης από τη μετάβαση σωρευτικά στα «Αποτελέσματα εις νέον» χωρίς την επαναδιατύπωση των συγκριτικών στοιχείων. Ωστόσο, σύμφωνα με την αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε από τη Διοίκηση, ο όμιλος και η εταιρεία δεν είχαν καμία επίδραση στα κέρδη και στην χρηματοοικονομική του θέση κατά την πρώτη εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 15. Επομένως, δεν έγινε καμία προσαρμογή στα «Αποτελέσματα εις νέον» την 1η Ιανουαρίου 2018. Οι απαιτήσεις από πελάτες συμβολαίων πλέον εμφανίζονται ως «Συμβατικά περιουσιακά στοιχεία» στο κονδύλι «Απαιτήσεις από πελάτες και λοιπές απαιτήσεις» και οι υποχρεώσεις προς πελάτες συμβολαίων πλέον εμφανίζονται ως «Συμβατικές υποχρεώσεις» στο κονδύλι «Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις». »

Κατά συνέπεια η αλλαγή του λογιστικού προτύπου δεν είχε σημαντική επίδραση στην κερδοφορία του ομίλου, ωστόσο υπήρχαν σημαντικές αλλαγές στις γνωστοποιήσεις για τα έσοδα του ομίλου. (Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ, 2021)

Όμιλος Ελλάκτωρ

Όπως αναφέρεται στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου Ελλάκτωρ για την χρήση 2018 στην σημείωση 2.3 «...Το ΔΠΧΑ 15 «Έσοδα από συμβάσεις με πελάτες» τέθηκε σε ισχύ για τον όμιλο και την εταιρεία από την 1η Ιανουαρίου 2018. Ο όμιλος και η εταιρεία υιοθέτησαν την τροποποιημένη αναδρομική μέθοδο ("modified retrospective method") κατά την πρώτη εφαρμογή με αναγνώριση της επίδρασης από τη μετάβαση σωρευτικά στα «Αποτελέσματα εις νέον» χωρίς την επαναδιατύπωση των συγκριτικών στοιχείων. Ωστόσο, σύμφωνα με την αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε από τη Διοίκηση, ο όμιλος και η εταιρεία δεν είχαν καμία επίδραση στα κέρδη και στην χρηματοοικονομική του θέση κατά την πρώτη εφαρμογή του ΔΠΧΑ 15. Επομένως, δεν έγινε καμία προσαρμογή στα «Αποτελέσματα εις νέον» την 1η Ιανουαρίου 2018. Οι

απαιτήσεις από πελάτες συμβολαίων πλέον εμφανίζονται ως «Συμβατικά περιουσιακά στοιχεία» στο κονδύλι «Απαιτήσεις από πελάτες και λοιπές απαιτήσεις» και οι υποχρεώσεις προς πελάτες συμβολαίων πλέον εμφανίζονται ως «Συμβατικές υποχρεώσεις» στο κονδύλι «Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις».

Κατά συνέπεια η αλλαγή του λογιστικού προτύπου δεν είχε σημαντική επίδραση στην κερδοφορία του ομίλου, ωστόσο υπήρχαν σημαντικές αλλαγές στις γνωστοποιήσεις για τα έσοδα του ομίλου. (Όμιλος Ελλάκτωρ, 2021)

Κεφάλαιο 4^ο: Χρηματοοικονομική ανάλυση κλάδου τεχνικών επιχειρήσεων περιόδου 2015-2019

Σε προηγούμενο κεφαλαίο αναλύθηκε η πορεία του κατασκευαστικού κλάδου στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Τις τελευταίες δύο δεκαετίες κυρίως, έχουν δημιουργηθεί στην Ελλάδα μεγάλοι όμιλοι στον κατασκευαστικό κλάδο οι οποίοι επηρεάζουν σημαντικά τον κλάδο και την ελληνική οικονομία γενικότερα. Σύμφωνα με τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των τελευταίων ετών οι μεγαλύτεροι όμιλοι της Ελλάδας είναι ο όμιλος Μυτιληναίος, ο όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, ο όμιλος Ελλάκτωρ και ο όμιλος J&P ΑΒΑΞ. Στο παρόν κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί μια χρηματοοικονομική ανάλυση του κλάδου τεχνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, με την χρήση αριθμοδεικτών, για την περίοδο 2016-2020. Η ανάλυση θα περιλαμβάνει αριθμοδείκτες αποδοτικότητας, αριθμοδείκτες ρευστότητας και αριθμοδείκτες διαθρώσεως κεφαλαίων και φερεγγυότητας. Για τις σχετικές αναλύσεις θα χρησιμοποιηθούν οι δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις της περιόδου 2016-2020 των τεσσάρων προαναφερόμενων ομίλων. Για να υπολογιστούν οι αριθμοδείκτες του κλάδου προστέθηκαν οι καταστάσεις οικονομικής θέσης και οι καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσης των ομίλων και διαιρέθηκαν διά του τέσσερα (4). Θα πρέπει να τονιστεί ότι οι συγκεκριμένοι όμιλοι είναι εισηγμένοι στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και κατά συνέπεια δημοσιεύουν τις οικονομικές τους καταστάσεις σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α.). Σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Α. οι όμιλοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν διάφορα κονδύλια για να ταξινομήσουν τους λογιστικούς λογαριασμούς τους ανάλογα με τη φύση τους. Λόγω των διαφοροποιήσεων που υπάρχουν στους ομίλους η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης που χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση είναι συνοπτική για λόγους ομοιομορφίας των ομίλων και αναφέρεται κυρίως τα κονδύλια που θα χρησιμεύσουν στην ανάλυση των αριθμοδεικτών. Ωστόσο για τον σχολιασμό των δεικτών χρησιμοποιήθηκε το σύνολο των οικονομικών καταστάσεων και οι επεξηγηματικές σημειώσεις των επιμέρους κονδυλίων. Οι οικονομικές καταστάσεις παρατίθενται στο παράρτημα 1. (Όμιλος Μυτιληναίος, 2021. Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, 2021. Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ, 2021, Όμιλος Ελλάκτωρ, 2021.)

4.1 Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας

Με την ανάλυση των αριθμοδεικτών αποδοτικότητας εκτιμάται η αποδοτικότητα της επιχείρησης, η δυναμικότητα της κερδών και η ικανότητα της διοίκησης. Για τον κατασκευαστικό κλάδο υπολογίστηκαν έξι βασικοί αριθμοδείκτες αποδοτικότητας.

Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων

Ο δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων μετρά την αποτελεσματικότητα με την οποία τα κεφάλαια των φορέων της επιχείρησης απασχολούνται σε αυτήν και αποτελεί βασικό δείκτη τον οποίο η εταιρεία προβάλλει στον ετήσιο απολογισμό χρήσης σε περίπτωση θετικού αποτελέσματος. Παρέχει ένδειξη του κατά πόσο επιτεύχθηκε ένα ικανοποιητικό αποτέλεσμα από τη χρήση των κεφαλαίων των μετόχων και δείχνει πόσες χρηματικές μονάδες κερδίζει η επιχείρηση για κάθε 1 € που οι μέτοχοι της έχουν θέσει στη διάθεσή της. Ο δείκτης υπολογίζεται ως το πηλίκο των κερδών προ φόρων προς τα ίδια κεφάλαια της εταιρείας.

Πίνακας 1: Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων τεχνικών εταιρειών περιόδου 2016-2020

<u>Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (R.O.E.)</u>								
<u>Περιγραφή Δείκτη</u>	-	<u>Τύπος Υπολογισμού</u>						
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (R.O.E.)	=	Κέρδη προ φόρων		2016	2017	2018	2019	2020
		Ίδια κεφάλαια						
		Όμιλος Μυτιληναίος		6,6%	12,7%	10,7%	11,0%	11,0%
		Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ		14,1%	20,0%	8,3%	10,1%	8,7%
		Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ		-50,4%	-2,1%	-11,6%	-14,4%	3,6%
		Όμιλος Ελλάκτωρ		-4,2%	4,6%	-4,0%	-15,8%	-45,0%
		Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ		2,5%	11,8%	6,3%	5,4%	3,5%

Πηγή: Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των ομίλων για τα έτη 2016-2020

Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων στον κλάδο παρουσίασε διακυμάνσεις κατά την περίοδο 2016-2020. Το έτος 2016 ήταν 2,5%, το έτος 2017 αυξήθηκε σημαντικά και ήταν 11,8% , ενώ τα έτη 2018, 2019 και 2020 παρουσίασε μείωση σε 6,3%, 5,4% και 3,5% αντίστοιχα. Όσον αφορά τους επιμέρους ομίλους, ο Όμιλος Μυτιληναίος κατά την εξεταζόμενη περίοδο παρουσίασε σταθερά αυξανόμενη αποδοτικότητα από το 6,6% το έτος 2016 στο 11% το έτος 2020. Η αύξηση της αποδοτικότητας του Ομίλου από το 2017 και μεταγενέστερα οφείλεται, όπως αναφέρεται στις οικονομικές καταστάσεις του, στην ολοκλήρωση με επιτυχία του μετασχηματισμού του Ομίλου με την συγχώνευση των εταιρειών Μυτιληναίος και ΜΕΤΚΑ. Ο μετασχηματισμός αυτός ενίσχυσε την οργανωτική και χρηματοοικονομική δομή του Ομίλου, την πραγματοποίηση στοχευμένων επενδύσεων και τη διατήρηση σταθερού εξωστρεφούς προσανατολισμού. Την μεγαλύτερη αποδοτικότητα μεταξύ των ομίλων του κλάδου παρουσίασε ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, καθώς κατά την εξεταζόμενη περίοδο η αποδοτικότητα του κυμάνθηκε από 8,3% έως 8,7%. Είναι χαρακτηριστικό ότι το έτος 2017 η αποδοτικότητα ανήλθε στο 20,0%, το οποίο σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις οφειλόταν στις αυξημένα κέρδη από την αποτίμηση επενδυτικών ακινήτων (λόγω της ανάκαμψης της αγοράς real estate) και στα μειωμένα κόστη για προβλέψεις απομείωσης απαιτήσεων και λοιπών προβλέψεων. Την περίοδο 2018-2020 η αποδοτικότητα σταθεροποιήθηκε κοντά στα επίπεδα του έτους 2016 και ήταν μεταξύ 8,3% και 10,1%. Αντίθετα, οι Όμιλοι J&P - ΑΒΑΞ και Ελλάκτωρ, κατά την εξεταζόμενη περίοδο παρουσίασαν αρνητική αποδοτικότητα λόγω των ζημιών προ φόρων στις περισσότερες χρήσεις της σχετικής περιόδου. Για τον Όμιλο J&P - ΑΒΑΞ η αποδοτικότητα το έτος 2016 ήταν -50,4%, ενώ τα υπόλοιπα έτη κυμάνθηκε μεταξύ -14,4% και 3,6%. Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου η μειωμένη αποδοτικότητα το έτος 2016 οφείλεται στις αυξημένες απομειώσεις υπεραξίας και συμμετοχών και στις αυξημένες προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων. Τα επόμενα χρόνια τα συγκεκριμένα έξοδα ήταν πολύ χαμηλά και αυτό βοήθησε στην βελτίωση των αποτελεσμάτων προ φόρων. Για τον Όμιλο Ελλάκτωρ η αποδοτικότερα το έτος 2020 ήταν -45,0%, ενώ τα υπόλοιπα έτη κυμάνθηκε από -15,8% έως 4,6%. Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου η μειωμένη αποδοτικότητα το έτος 2020 οφείλεται στα μειωμένα έσοδα από παραχωρήσεις οδικών δικτύων (ενδεικτικά η κίνηση στην Αττική Οδό το 2020 μειώθηκε κατά 24% και στο Μορέα μειώθηκε κατά 23%) λόγω των περιοριστικών μέτρων των μετακινήσεων για τον περιορισμό της ασθένειας COVID - 19. Το προηγούμενα έτη τα συγκεκριμένα έσοδα ήταν σε κανονικά επίπεδα και η αποδοτικότητα είχε κυμανθεί από -15,8% έως 4,6%. Σε γενικές γραμμές ο κλάδος η

αποδοτικότητα του κλάδου είναι θετική αλλά υπάρχουν δύο κατηγορίες Ομίλων. Οι Όμιλοι Μυτιληναίος και ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ οι οποίοι έχουν θετική αποδοτικότητα και οι Όμιλοι J&P - ΑΒΑΞ και Ελλάκτωρ οι οποίοι έχουν αρνητική αποδοτικότητα.

Αποδοτικότητα Επενδυμένων Κεφαλαίων

Ο δείκτης αποδοτικότητας επενδύσιμων κεφαλαίων μετράει την απόδοση των συνολικών περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης και επιτρέπει την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της επιχείρησης. Ο δείκτης υπολογίζεται ως το πηλίκο των κερδών προ φόρων προς το ενεργητικό της εταιρείας. Όσον αφορά τον υπολογισμό σε σχέση με τον προηγούμενο δείκτη, η μόνη διαφορά είναι ο παρανομαστής, καθώς στον συγκεκριμένο δείκτη τα κέρδη προ φόρων διαιρούνται με το συνολικό ενεργητικό.

Πίνακας 2: Αποδοτικότητα επενδύσιμων κεφαλαίων τεχνικών εταιρειών περιόδου 2016-2020

<u>Αποδοτικότητα Επενδυμένων Κεφαλαίων (R.O.I.)</u>									
<u>Περιγραφή Δείκτη</u>	-	<u>Τύπος Υπολογισμού</u>							
Αποδοτικότητα Επενδυμένων Κεφαλαίων (R.O.I.)	=	Κέρδη προ φόρων			2016	2017	2018	2019	2020
		Σύνολο Ενεργητικού							
		Όμιλος Μυτιληναίος			2,7%	5,6%	5,0%	4,3%	4,3%
		Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ			2,7%	3,7%	1,5%	1,8%	1,5%
		Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ			-4,5%	-0,2%	-0,9%	-0,7%	0,3%
		Όμιλος Ελλάκτωρ			-1,0%	1,1%	-0,8%	-2,8%	-5,3%
		Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ			0,6%	3,1%	1,6%	1,2%	0,8%

Πηγή: Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των ομίλων για τα έτη 2016-2020

Η αποδοτικότητα των επενδυμένων κεφαλαίων στον κλάδο παρουσίασε διακυμάνσεις κατά την περίοδο 2016-2020. Το έτος 2016 ήταν 0,6%, το έτος 2017 αυξήθηκε σημαντικά και ήταν 3,1% , ενώ τα έτη 2018, 2019 και 2020 παρουσίασε μείωση σε 1,6%, 1,2% και

0,8% αντίστοιχα. Σε σύγκριση με τον προηγούμενο δείκτη είναι χαμηλότερος, γεγονός το οποίο είναι φυσιολογικό καθώς σε όλες τις επιχειρήσεις το συνολικό ενεργητικό είναι μεγαλύτερο από τα ίδια κεφάλαια της εταιρείας. Η μοναδική περίπτωση αυτά τα δύο μεγέθη να είναι ίσα, αφορά επιχειρήσεις που δεν έχουν καθόλου υποχρεώσεις, το οποίο είναι πολύ σπάνιο. Όσον αφορά για τα σημαντικά γεγονότα που επηρέασαν την κερδοφορία του κλάδου, τα σχόλια για τον προηγούμενο δείκτη έχουν εφαρμογή και σε αυτόν. Το ίδιο περίπου ισχύει και για την αποδοτικότητα των επιμέρους επιχειρήσεων την εξεταζόμενη περίοδο. Αυτό που θα πρέπει να επισημανθεί είναι οι διακυμάνσεις του δείκτη κατά την εξεταζόμενη περίοδο και η μεταβλητότητα που υπάρχει μεταξύ των Ομίλων του κλάδου.

Δείκτης Μικτού Κέρδους

Ο δείκτης μικτού κέρδους μετρά την απόδοση των πωλήσεων σε σχέση με το μικτό αποτέλεσμα. Μία επιχείρηση με υψηλό περιθώριο μικτού κέρδους επιτυγχάνει μικρό κόστος πωληθέντων και υψηλές τιμές πώλησης. Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμοδείκτης μικτού κέρδους τόσο καλύτερη είναι η οικονομική θέση της επιχείρησης καθώς μπορεί να αντιμετωπίσει χωρίς δυσκολία μια αύξηση του κόστους των πωληθέντων προϊόντων της. Επίσης, της επιτρέπει να καλύπτει τα λειτουργικά και άλλα έξοδα της και συγχρόνως της αφήνει ένα ικανοποιητικό καθαρό κέρδος. Ο δείκτης υπολογίζεται ως το πηλίκο του μικτού κέρδους προς τις συνολικές πωλήσεις.

Πίνακας 3: Δείκτης μικτού κέρδους τεχνικών εταιρειών περιόδου 2016-2020

<u>Δείκτης μικτού κέρδους</u>									
<u>Περιγραφή Δείκτη</u>	-	<u>Τύπος Υπολογισμού</u>							
Δείκτης μικτού κέρδους	=	Μικτό Κέρδος		2016	2017	2018	2019	2020	
		Συνολικές πωλήσεις							
		Όμιλος Μυτιληναίος		16,1%	20,8%	19,5%	14,8%	17,9%	
		Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ		18,3%	19,8%	16,9%	20,5%	22,1%	
		Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ		5,6%	5,5%	5,5%	7,4%	9,5%	

	Όμιλος Ελλάκτωρ		6,5%	11,4%	7,4%	6,0%	0,2%
	M.O. ΚΛΑΔΟΥ		11,7%	15,3%	13,1%	13,1%	14,1%

Πηγή: Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των ομίλων για τα έτη 2016-2020

Ο δείκτης μικτού κέρδους του κλάδου παρουσιάζει μια σχετική σταθερότητα την περίοδο 2016-2020. Το έτος 2016 ήταν 11,7%, το έτος 2017 αυξήθηκε σε 15,3% και τα έτη 2018, 2019 και 2020 σταθεροποιήθηκε και ήταν 13,1%, 13,1% και 14,1% αντίστοιχα. Όσον αφορά τους επιμέρους ομίλους, ο δείκτης μικτού κέρδους του Ομίλου Μυτιληναίος κατά την εξεταζόμενη περίοδο κυμάνθηκε μεταξύ 14,8% και 20,8%. Ο δείκτης έφτασε στο μεγαλύτερο σημείο του (20,8%) το έτος 2017, το οποίο οφειλόταν, όπως έχει ήδη αναφερθεί, στον μετασχηματισμό του Ομίλου. Τα υπόλοιπα έτη ο δείκτης κυμάνθηκε σε ικανοποιητικά επίπεδα, γεγονός που επέτρεπε τον Όμιλο να καλύψει τα υπόλοιπα λειτουργικά έξοδα της και απομένει κέρδος και για τους μετόχους. Τον μεγαλύτερο δείκτη μεταξύ των ομίλων του κλάδου παρουσίασε και σε αυτή την περίπτωση ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, καθώς κατά την εξεταζόμενη περίοδο ο δείκτης κυμάνθηκε από 16,9% έως 22,1%. Ο δείκτης έφτασε στο ανώτατο του σημείο (22,1%) το έτος 2020 διότι, σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις, λόγω των περιοριστικών μέτρων για τον περιορισμό της ασθένειας COVID - 19 διακόπηκαν κάποιες δραστηριότητες του Ομίλου (οι πωλήσεις του Ομίλου το έτος 2020 ήταν μειωμένες κατά 13% περίπου), οι οποίες είχαν χαμηλότερο μικτό κέρδος από τις υπόλοιπες που παρέμειναν ενεργές και για αυτό τον λόγο το μικτό κέρδος παρουσίασε αύξηση. Ωστόσο και τα υπόλοιπα έτη το μικτό κέρδος του Ομίλου ήταν σχετικά υψηλό, συμβάλλοντας στην τελική κερδοφορία του Ομίλου. Αντίθετα, οι Όμιλοι J&P - ΑΒΑΞ και Ελλάκτωρ, κατά την εξεταζόμενη περίοδο παρουσίασαν χαμηλούς δείκτες μικτού κέρδους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην μπορούν να καλύψουν τα υπόλοιπα λειτουργικά τους κόστη και να εμφανίζουν ζημιές προ φόρων στις περισσότερες χρήσεις. Ο δείκτης του Ομίλου J&P - ΑΒΑΞ κυμάνθηκε μεταξύ 5,5% και 9,5%, φτάνοντας στο ανώτερο σημείο του το 2020. Η αιτία της αύξησης ήταν και σε αυτή την περίπτωση η διακοπή διαφόρων δραστηριοτήτων λόγω των περιοριστικών μέτρων που επιβλήθηκαν. Σε αντίθεση ο Όμιλος Ελλάκτωρ, του οποίου ο δείκτης κυμάνθηκε από 0,2% έως 11,4%, παρουσίασε το χαμηλότερο σημείο του στην χρήση 2020. Στο συγκεκριμένο έτος μειώθηκαν τα έσοδα από παραχωρήσεις οδικών δικτύων, όπως έχει ήδη αναφερθεί, τα οποία συνέσφεραν σημαντικά στο μικτό κέρδος του Ομίλου. Σε γενικές γραμμές ο

δείκτης μικτού κέρδους του κλάδου κυμαίνεται άνω του 10%, ωστόσο αυτό οφείλεται κυρίως στους Μυτιληναίους και ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ.

Δείκτης E.B.I.T.D.A.

Ο δείκτης E.B.I.T.D.A. μετρά την απόδοση των πωλήσεων σε σχέση με τα κέρδη προ φόρων τόκων και αποσβέσεων. Μια επιχείρηση με υψηλό δείκτη E.B.I.T.D.A. δημιουργεί αρκετά κέρδη ώστε να καλύψει τους χρεωστικούς τόκους για τα δάνεια της, τις αποσβέσεις των παγίων στοιχείων της και συγχρόνως της αφήνει ένα ικανοποιητικό καθαρό κέρδος. Είναι από τους πιο διαδεδομένους δείκτες αποδοτικότητας διότι είναι συγκρίσιμος για όλα τα είδη των επιχειρήσεων, όλους τους κλάδους της οικονομίας και επειδή εκφράζεται ως ποσοστό είναι εύκολα κατανοητός από μη ειδικούς. Ο δείκτης υπολογίζεται ως το πηλίκο των κερδών προ φόρων τόκων και αποσβέσεων προς τις συνολικές πωλήσεις.

Πίνακας 4: Δείκτης E.B.I.T.D.A. τεχνικών εταιριών περιόδου 2016-2020

<u>Δείκτης EBITDA</u>									
<u>Περιγραφή Δείκτη</u>	-	<u>Τύπος Υπολογισμού</u>							
<u>Δείκτης EBITDA</u>	=	<u>EBITDA</u>			<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>
		<u>Συνολικές πωλήσεις</u>							
		Όμιλος Μυτιληναίους			17,8%	20,0%	18,6%	13,9%	16,6%
		Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ			20,3%	21,6%	19,8%	23,9%	28,2%
		Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ			-3,9%	6,7%	5,7%	5,5%	7,5%
		Όμιλος Ελλάκτωρ			4,5%	7,7%	7,7%	6,3%	3,4%
		Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ			10,7%	14,3%	13,7%	13,3%	15,3%

Πηγή: Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των ομίλων για τα έτη 2016-2020

Ο δείκτης E.B.I.T.D.A. του κλάδου παρουσιάζει μια σχετική σταθερότητα την περίοδο 2016-2020. Το έτος 2016 ήταν 10,7%, το έτος 2017 αυξήθηκε σε 14,3% και τα έτη 2018,

Αποδοτικότητα επί των πωλήσεων (Return on sales)	=	Κέρδη προ τόκων και φόρων			2016	2017	2018	2019	2020
		Συνολικές πωλήσεις							
		Όμιλος Μυτιληναίος			11,9%	15,2%	13,4%	9,7%	11,8%
		Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ			13,6%	15,3%	11,8%	13,3%	14,9%
		Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ			-5,4%	5,2%	3,9%	2,7%	4,9%
		Όμιλος Ελλάκτωρ			1,6%	5,4%	2,2%	-1,7%	-8,6%
		Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ			6,3%	10,5%	8,1%	7,0%	7,4%

Πηγή: Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των ομίλων για τα έτη 2016-2020

Ο δείκτης αποδοτικότητας των πωλήσεων του κλάδο κυμάνθηκε μεταξύ 6,3% και 10,5%. Το έτος 2016 ήταν 6,3%, το έτος 2017 αυξήθηκε σε 10,5% και τα έτη 2018,2019 και 2020 ήταν 8,1%, 7,0% και 7,4% αντίστοιχα. Ο συγκεκριμένος δείκτης σε σχέση με τον προηγούμενο δείκτη E.B.I.T.D.A είναι χαμηλότερος, γεγονός φυσιολογικό καθώς ο δείκτης E.B.I.T.D.A. δεν περιλαμβάνει το έξοδο των αποσβέσεων. Αυτό που εντοπίζεται με την σύγκριση των δύο δεικτών είναι ότι οι αποσβέσεις των παγίων στοιχείων του κλάδου αποτελούν περίπου το 4% - 8% των πωλήσεων των ομίλων. Αυτό σημαίνει ότι οι αποσβέσεις είναι ένα από τα υψηλότερα έξοδα των ομίλων του κλάδου, γεγονός αναμενόμενο καθώς οι όμιλοι είναι εντάσεως κεφαλαίου. Τα σημαντικότερα γεγονότα και οι κυριότεροι λόγοι που οδήγησαν τον μέσο όρο κερδοφορίας του κλάδου σε αυτά τα επίπεδα κατά την εξεταζόμενη περίοδο, έχουν αναλυθεί στους παραπάνω δείκτες. Ο δείκτης υπολογίστηκε για αναδειχθεί η επίδραση των αποσβέσεων των παγίων στοιχείων.

Κέρδη προ φόρων προς πωλήσεις

Ο δείκτης κερδών προ φόρων μετρά την απόδοση των πωλήσεων σε σχέση με τα κέρδη προ φόρων. Δείχνει την κερδοφορία της επιχείρησης πριν την αφαίρεση των φόρων. Ο δείκτης υπολογίζεται ως το πηλίκο των κερδών προ φόρων προς τις συνολικές πωλήσεις.

Πίνακας 6: Κέρδη προ φόρων προς πωλήσεις τεχνικών εταιρειών περιόδου 2016-2020

<u>Κέρδη προ φόρων προς πωλήσεις</u>								
<u>Περιγραφή Δείκτη</u>	-	<u>Τύπος Υπολογισμού</u>						
Κέρδη προ φόρων προς πωλήσεις	=	Κέρδη προ φόρων		2016	2017	2018	2019	2020
		Συνολικές πωλήσεις						
		Όμιλος Μυτιληναίος		6,8%	11,9%	10,9%	8,0%	9,1%
		Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ		7,3%	12,9%	4,3%	6,7%	7,4%
		Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ		-10,8%	-0,4%	-1,7%	-2,0%	0,6%
		Όμιλος Ελλάκτωρ		-1,9%	2,1%	-1,4%	-6,6%	-16,8%
		Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ		1,5%	7,1%	3,6%	3,1%	2,2%

Πηγή: Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των ομίλων για τα έτη 2016-2020

Ο δείκτης κερδών προ φόρων του κλάδου κυμάνθηκε μεταξύ 1,5% και 7,1%. Το έτος 2016 ήταν 1,5%, το έτος 2017 αυξήθηκε σε 7,1% και τα έτη 2018,2019 και 2020 ήταν 3,6%, 3,1% και 2,2% αντίστοιχα. Ο συγκεκριμένος δείκτης σε σχέση με τον προηγούμενο δείκτη αποδοτικότητα των πωλήσεων είναι χαμηλότερος, γεγονός φυσιολογικό καθώς ο δείκτης αποδοτικότητα των πωλήσεων δεν περιλαμβάνει το έξοδο των τόκων. Ο δείκτης υπολογίστηκε για αναδειχθεί η επίδραση των χρεωστικών τόκων δανείων. Αυτό που εντοπίζεται με την σύγκριση των δύο δεικτών είναι ότι οι χρεωστικοί τόκοι δανείων του κλάδου αποτελούν περίπου το 4% - 5% των πωλήσεων ομίλων. Η δανειακή επιβάρυνση των ομίλων θα αναλυθεί περισσότερο σε επόμενο τμήμα της εργασίας.

Από την αξιολόγηση όλων των παραπάνω δεικτών προκύπτει ότι ο κλάδος των τεχνικών επιχειρήσεων είναι κερδοφόρος. Ωστόσο αυτό οφείλεται κυρίως από την απόδοση των ομίλων Μυτιληναίος και ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, οι οποίοι υπεραποδίδουν σε σχέση με τους ομίλους J&P - ΑΒΑΞ και Ελλάκτωρ. Επίσης από την διαχρονική εξέταση των δεικτών διαφαίνεται ότι δεν υπάρχει σταθερότητα στην κερδοφορία, καθώς υπάρχουν διακυμάνσεις στους εξεταζόμενους αριθμοδείκτες κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

4.2 Αριθμοδείκτες ρευστότητας

Οι αριθμοδείκτες ρευστότητας χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της βραχυχρόνιας οικονομικής θέσεως και της ικανότητας της εταιρίας να ανταποκριθεί στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της.

Δείκτης έμμεσης ρευστότητα

Ο δείκτης έμμεσης ρευστότητας δείχνει το κατά πόσο η επιχείρηση είναι σε θέση να ανταποκριθεί στην πληρωμή των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων της. Συγκρίνει τις υποχρεώσεις που είναι πληρωτέες εντός 12 μηνών με τα στοιχεία του ενεργητικού που μπορούν να ρευστοποιηθούν στην ίδια χρονική περίοδο. Ο δείκτης υπολογίζεται ως το πηλίκο του κυκλοφορούντος ενεργητικού προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της εταιρείας. Ένας χαμηλός δείκτης έμμεσης ρευστότητας, μικρότερος της μονάδας, αποτελεί ένδειξη για την εταιρεία ότι έχει χαμηλά διαθέσιμα και η κυκλοφοριακή ταχύτητα των αποθεμάτων και των απαιτήσεων είναι υψηλή. Ένας υψηλός δείκτης έμμεσης ρευστότητας, μεγαλύτερος της μονάδας, αποτελεί ένδειξη ότι η εταιρεία είτε διατηρεί πολλά χρηματικά διαθέσιμα, είτε διατηρεί υψηλά επίπεδα αποθεμάτων, είτε χορηγεί μεγάλες πιστώσεις στους πελάτες της.

Πίνακας 7: Δείκτης έμμεσης ρευστότητας τεχνικών εταιρειών περιόδου 2016-2020

<u>Δείκτης Έμμεσης ρευστότητα</u>									
<u>Περιγραφή Δείκτη</u>	-	<u>Τύπος Υπολογισμού</u>							
Έμμεση ρευστότητα	=	Κυκλοφορούν ενεργητικό			2016	2017	2018	2019	2020
		Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις							
		Όμιλος Μυτιληναίος			1,21	1,52	1,70	2,03	1,89
		Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ			1,42	1,20	1,32	1,44	2,24
		Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ			1,13	1,14	1,09	1,07	1,12
		Όμιλος Ελλάκτωρ			1,37	1,41	1,49	1,62	1,73
		Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ			1,30	1,33	1,43	1,57	1,81

Πηγή: Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των ομίλων για τα έτη 2016-2020

Ο δείκτης έμμεσης ρευστότητας στον κλάδο παρουσίασε αυξητικές τάσεις την περίοδο 2016-2020. Αναλυτικότερα το 2016 ήταν 1,30, το 2017 ήταν 1,33, και τα έτη 2018,2019,2020 αυξήθηκε περαιτέρω σε 1,43,1,57 και 1,81 αντίστοιχα. Είναι χαρακτηριστικό ότι όλοι οι εξεταζόμενοι όμιλοι είχαν δείκτη μεγαλύτερο της μονάδας. Αναλυτικότερα, ο δείκτης του Ομίλου Μυτιληναίος κυμάνθηκε από 1,21 έως 2,03 και αυξανόταν συνεχώς μέχρι το έτος 2019, δείχνοντας την δυνατότητα του ομίλου να εξοφλεί τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του. Ο κύριος λόγος για την αύξηση του δείκτη ήταν η μεγάλη αύξηση του κυκλοφορούντος ενεργητικού, ιδιαίτερα των εμπορικών απαιτήσεων και των ταμειακών διαθέσιμων, η οποία οφείλεται στην μεγάλη αύξηση των πωλήσεων (σχεδόν διπλασιάστηκαν) την εξεταζόμενη περίοδο. Η αύξηση των πωλήσεων είχε ως αποτέλεσμα της αύξηση των εμπορικών απαιτήσεων και των ταμειακών διαθέσιμων. Ταυτόχρονα ωστόσο, υπήρξε συγκράτηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων, γεγονός που οφείλεται στην δημιουργία θετικών ταμειακών ροών από τις πωλήσεις. Όσον αφορά τον Όμιλο ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, ο δείκτης κυμάνθηκε από 1,42 έως 1,44 την περίοδο 2016-2019 και το 2020 αυξήθηκε στο 2,24. Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου, αυτό οφείλεται στα αυξημένα ταμειακά διαθέσιμα, τα οποία προέκυψαν κυρίως από την λήψη μακροπρόθεσμου δανείου (το οποίο επιβάρυνε τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις) και από τις μειωμένες επενδύσεις σε πάγια λόγω της πανδημίας COVID-19. Ο J&P - ΑΒΑΞ έχει τον χαμηλότερο δείκτη έμμεσης ρευστότητας, καθώς την περίοδο 2016-2020 κυμάνθηκε από 1,07-1,14. Ο δείκτης ωστόσο είναι μεγαλύτερος της μονάδας και δείχνει την ικανότητα του Ομίλου να αποπληρώσει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του. Τέλος, ο δείκτης για τον Όμιλο Ελλάκτωρ κυμάνθηκε από 1,37-1,73. Και σε αυτή την περίπτωση ο δείκτης κυμαίνεται σε ικανοποιητικά επίπεδα. Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις, η αύξηση του δείκτη τα έτη 2019 και 2020 οφείλεται στην μείωση των εμπορικών υποχρεώσεων και του βραχυπρόθεσμου δανεισμού.

Ταμειακή ρευστότητα (Quick ratio or liquid ratio)

Ο δείκτης άμεσης ρευστότητας δείχνει σε ποιά βαθμό η επιχείρηση είναι σε θέση να ανταποκριθεί στην πληρωμή των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων της μόνο με τα ταμειακά της διαθέσιμα. Συγκρίνει τις υποχρεώσεις που είναι πληρωτέες εντός 12 μηνών με τα ταμειακά διαθέσιμα. Ο δείκτης υπολογίζεται ως το πηλίκο του κυκλοφορούντος ενεργητικού προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της εταιρείας.

Πίνακας 8: Ταμειακή ρευστότητα τεχνικών εταιρειών περιόδου 2016-2020

<u>Ταμειακή ρευστότητα</u> <u>(Quick ratio or liquid ratio)</u>									
<u>Περιγραφή</u> <u>Δείκτη</u>	-	<u>Τύπος Υπολογισμού</u>							
Ταμειακή ρευστότητα (Quick ratio or liquid ratio)	=	Διαθέσιμα			2016	2017	2018	2019	2020
		Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις							
		Όμιλος Μυτιληναίος			0,19	0,18	0,24	0,62	0,44
		Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ			0,61	0,54	0,50	0,66	1,38
		Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ			0,13	0,13	0,14	0,08	0,09
		Όμιλος Ελλάκτωρ			0,38	0,46	0,54	0,39	0,44
		Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ			0,35	0,37	0,39	0,45	0,62

Πηγή: Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των ομίλων για τα έτη 2016-2020

Ο δείκτης ταμειακής ρευστότητας στον κλάδο παρουσίασε αυξητικές τάσεις την περίοδο 2016-2020. Αναλυτικότερα το 2016 ήταν 0,35, το 2017 ήταν 0,37, και τα έτη 2018,2019,2020 αυξήθηκε περαιτέρω σε 0,39, 0,45 και 0,62 αντίστοιχα. Ο δείκτης του κλάδου κυμαίνεται σε πολύ ικανοποιητικά επίπεδα. Δείχνει την ικανότητα των Ομίλων του κλάδου να μετατρέπουν τις πωλήσεις τους και την κερδοφορία τους σε πραγματικές θετικές ταμειακές ροές. Αναλυτικότερα, ο δείκτης του Ομίλου Μυτιληναίος κυμάνθηκε από 0,18 έως 0,62 και αυξανόταν συνεχώς μέχρι το έτος 2019. Ο κύριος λόγος, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, για την αύξηση του δείκτη ήταν η μεγάλη αύξηση των πωλήσεων του Ομίλου (σχεδόν διπλασιάστηκαν) την εξεταζόμενη περίοδο. Την καλύτερη απόδοση, όπως και στον προηγούμενο δείκτη, έχει ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ. Ο δείκτης είναι σταθερά μεγαλύτερος του 0,5 και έφτασε το 2020 μέχρι και το 1,38. Ο λόγος είναι η αύξηση των ταμειακών διαθεσίμων από 595 εκ. € το 2019 σε 1.108 εκ. το 2020 αλλά και η μείωση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων όπως αναλύθηκε και στον παραπάνω δείκτη. Ο J&P – ΑΒΑΞ έχει τον χαμηλότερο δείκτη ταμειακής ρευστότητας, καθώς την περίοδο 2016-2020 κυμάνθηκε από 0,08 - 0,14. Ο δείκτης είναι σχετικά χαμηλός με τους υπόλοιπους ομίλους αλλά σε συνδυασμό με τον προηγούμενο δείκτη του ομίλου και το γεγονός ότι τα ταμειακά διαθέσιμα ανέρχονται στο 10% περίπου των πωλήσεων

συμπεραίνουμε ότι δεν αντιμετωπίζει άμεσο πρόβλημα ρευστότητας. Τέλος, ο δείκτης για τον Όμιλο Ελλάκτωρ κυμάνθηκε από 0,38 - 0,54. Και σε αυτή την περίπτωση ο δείκτης κυμαίνεται σε ικανοποιητικά επίπεδα. Σε γενικές γραμμές, από την ανάλυση των αριθμοδεικτών, προκύπτει ότι ο κλάδος έχει ικανοποιητική ρευστότητα και δεν αντιμετωπίζει πρόβλημα εξόφλησης των υποχρεώσεων.

Μέσος όρος είσπραξης απαιτήσεων (ημέρες)

Ο δείκτης μέσου όρου είσπραξης απαιτήσεων σε ημέρες δείχνει τις ημέρες πίστωσης της εταιρείας προς τους πελάτες της, καθώς και την ικανότητα της να εισπράττει. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης τόσο πιο δύσκολα εισπράττει η εταιρεία. Η διαχρονική ύπαρξη διακυμάνσεων στον αριθμοδείκτη δείχνει μεταβολές στην πιστωτική πολιτική της επιχείρησης ή μεταβολές στην ικανότητά της να εισπράττει. Ο δείκτης υπολογίζεται ως το πηλίκο των λογαριασμών εισπρακτέων του ενεργητικού προς τις πωλήσεις της εταιρείας, πολλαπλασιασμένο επί 365 ημέρες.

Πίνακας 9: Μέσος όρος είσπραξης απαιτήσεων τεχνικών εταιρειών περιόδου 2016-2020

<u>Μ.Ο. είσπραξης απαιτήσεων (ημέρες)</u>									
<u>Περιγραφή Δείκτη</u>	-	<u>Τύπος Υπολογισμού</u>							
Μ.Ο. είσπραξης απαιτήσεων (ημέρες)	=	Λογαριασμοί εισπρακτέοι x 365 ημέρες			2016	2017	2018	2019	2020
		Πωλήσεις							
		Όμιλος Μυτιληναίος			173	178	191	176	203
		Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ			125	106	131	125	131
		Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ			316	191	189	177	203
		Όμιλος Ελλάκτωρ			217	180	146	218	291
		Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ			195	164	159	175	205

Πηγή: Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των ομίλων για τα έτη 2016-2020

Ο δείκτης μέσου όρου απαιτήσεων σε ημέρες του κλάδου παρουσίασε διακυμάνσεις κατά την περίοδο 2016-2020. Συγκεκριμένα το έτος 2016 ήταν 195 ημέρες, το έτος 2017 μειώθηκε σημαντικά και έφτασε στις 164 ημέρες, το έτος 2018 ήταν 159 ημέρες και τα έτη

2019 και 2020 αυξήθηκε σημαντικά στις 175 και 205 ημέρες αντίστοιχα. Αξιολογώντας την επίδοση του κλάδου στον συγκεκριμένο δείκτη εντοπίζουμε ότι ενδέχεται να περάσουν μέχρι και 6 μήνες για να εισπραχθούν οι απαιτήσεις που δημιουργούνται από τις πωλήσεις. Αυτό όπως γίνεται εύκολα κατανοητό δεν είναι αποδοτικό για τους Ομίλους, άσχετα έναν δεν φαίνεται να τους δημιουργεί προβλήματα ρευστότητας. Ανατρέχοντας στις οικονομικές καταστάσεις των Ομίλων του κλάδου, εντοπίστηκε ότι η καθυστέρηση στην είσπραξη των απαιτήσεων οφείλεται στο γεγονός ότι κατά κανόνα ο όμιλοι του κλάδου έχουν συναλλαγές για μεγάλα κατασκευαστικά έργα με δημόσιους φορείς διαφόρων χωρών, γεγονός που δημιουργεί καθυστερήσεις στην είσπραξη των απαιτήσεων. Από την άλλη πλευρά ωστόσο, οι συναλλαγές με δημόσιους φορείς δεν δημιουργεί επισφαλείς απαιτήσεις, καθώς ενδέχεται να υπάρξει αργοπορία στην είσπραξη των απαιτήσεων αλλά τελικά θα εισπραχθούν. Όσον αφορά τους επιμέρους Ομίλους του κλάδου, ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ αποδίδει καλύτερα από τους άλλους και κυμαίνεται κάτω από τον μέσο όρο του κλάδου κατά την εξεταζόμενη περίοδο, καθώς η είσπραξη απαιτήσεων κυμαίνεται από 106 έως 131 ημέρες. Αυτό έχει ως άμεση επίπτωση, όπως φάνηκε στους προηγούμενους δείκτες, να έχει την καλύτερη ρευστότητα σε σχέση με τους υπόλοιπους ομίλους. Στην αντίθετη πλευρά οι Όμιλοι J&P - ΑΒΑΞ και Ελλάκτωρ αποδίδουν κάτω από τον μέσο όρο του κλάδου καθώς η είσπραξη των απαιτήσεων κυμαίνεται από 146 ημέρες έως 316 ημέρες. Όσον αφορά τον Όμιλο Ελλάκτωρ η μεγάλη αύξηση του δείκτη το έτος 2020 (από 218 ημέρες σε 291 ημέρες) οφείλεται στην μείωση των πωλήσεων κατά 30% περίπου, λόγω των μειωμένων έσοδα από παραχωρήσεις οδικών δικτύων, όπως έχει ήδη αναφερθεί, λόγω των περιοριστικών μέτρων των μετακινήσεων για τον περιορισμό της ασθένειας COVID - 19. Τέλος, ο Όμιλος Μυτιληναίος κυμαίνεται πολύ κοντά στον μέσο όρο του κλάδου καθόλην την εξεταζόμενη περίοδο, παρά την μεγάλη αύξηση των πωλήσεων, γεγονός που είχε επίπτωση στην βελτίωση της ρευστότητα του όπως φάνηκε και στους προηγούμενους δείκτες.

Κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων

Ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας αποθεμάτων μετρά πόσες φορές ανανεώθηκαν τα αποθέματα της επιχείρησης σε σχέση με τις πωλήσεις της μέσα στη χρήση. Γενικά όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης τόσο πιο αποτελεσματικά λειτουργεί η επιχείρηση πράγμα που αντανακλάται και σε χαμηλό κόστος διατήρησης αποθεμάτων. Ο δείκτης υπολογίζεται ως το πηλίκο του κόστους πωληθέντων προς τον μέσο όρο των αποθεμάτων έναρξης και λήξης της περιόδου.

Πίνακας 10: Κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων τεχνικών εταιρειών περιόδου 2016-2020

<u>Κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων</u>									
<u>Περιγραφή Δείκτη</u>	-	<u>Τύπος Υπολογισμού</u>							
Κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων	=	Κόστος πωληθέντων		2016	2017	2018	2019	2020	
		Μέσος όρος αποθεμάτων							
		Όμιλος Μυτιληναίος		4,21	5,81	7,16	9,64	6,18	
		Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ		14,07	17,13	21,76	16,66	13,91	
		Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ		14,56	17,54	16,66	23,19	17,78	
		Όμιλος Ελλάκτωρ		39,92	38,49	50,80	43,51	35,66	
		Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ		10,88	12,98	15,97	14,99	10,33	

Πηγή: Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των ομίλων για τα έτη 2016-2020

Ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας αποθεμάτων του κλάδου κυμαίνεται σε ικανοποιητικά επίπεδα από 10,33 έως 15,97. Ωστόσο οι διακυμάνσεις του δείκτη μεταξύ των ομίλων είναι σημαντικές και οφείλονται στις επιμέρους λειτουργίες των ομίλων και τις ανάγκες διακράτησης αποθεμάτων. Αναλυτικότερα, ο Όμιλος Μυτιληναίος έχει τον χαμηλότερο δείκτη μεταξύ των ομίλων και κυμαίνεται μεταξύ 4,21 και 9,64. Ωστόσο αυτό δεν φαίνεται να του δημιουργεί προβλήματα ρευστότητας και κερδοφορίας, όπως φάνηκε από τους παραπάνω δείκτες. Αντίθετα όλοι οι άλλοι όμιλοι έχουν δείκτη που κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα. Ενδεικτικά, ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ κυμαίνεται από 13,91 έως 21,76, ο Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ κυμαίνεται από 14,56 έως 23,19 και ο Όμιλος Ελλάκτωρ από 38,49 έως 50,80. Αυτό που είναι κοινό για όλους τους ομίλους του κλάδου είναι η σημαντική μείωση του δείκτη το έτος 2020.

Από την αξιολόγηση όλων των παραπάνω δεικτών προκύπτει ότι ο κατασκευαστικός κλάδος έχει ικανοποιητική ρευστότητα, η οποία είναι ικανή να χρηματοδοτήσει τις λειτουργικές και επενδυτικές ανάγκες του κλάδου.

4.3 Αριθμοδείκτες διαρθρώσεως κεφαλαίων και φερεγγυότητας

Οι αριθμοδείκτες διαρθρώσεως κεφαλαίων και φερεγγυότητας χρησιμοποιούνται για να εκτιμηθεί η βραχυχρόνια και μακροχρόνια ικανότητα μιας επιχειρήσεως να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της και ο βαθμός ασφάλειας των πιστωτών τους.

Δείκτης δανειακών προς ίδια κεφάλαια

Ο δείκτης της σχέσης δανειακών προς ίδια κεφάλαια εκφράζει την σχέση μεταξύ των δανειακών κεφαλαίων και των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας και χρησιμοποιείται για να διαπιστωθεί αν υπάρχει υπερδανεισμός της εταιρείας. Εάν ο δείκτης είναι μεγαλύτερος της μονάδας οι δανειστές της εταιρείας συμμετέχουν σε αυτή σε μεγαλύτερο ποσοστό από τους μετόχους. Ο δείκτης υπολογίζεται ως το πηλίκο του των δανείων προς τα ίδια κεφάλαια της εταιρείας.

Πίνακας 11: Δείκτης δανειακών προς ίδια κεφάλαια τεχνικών εταιρειών περιόδου 2016-2020

<u>Δείκτης δανειακών προς ίδια κεφάλαια</u>									
<u>Περιγραφή Δείκτη</u>	-	<u>Τύπος Υπολογισμού</u>							
<u>Σχέση δανειακών προς ίδια κεφάλαια</u>	=	<u>Δάνεια</u>			2016	2017	2018	2019	2020
		<u>Ίδια κεφάλαια</u>							
		Όμιλος Μυτιληναίος			0,64	0,51	0,38	0,69	0,66
		Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ			1,71	2,25	2,54	2,67	2,97
		Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ			4,94	5,40	6,78	7,55	6,79
		Όμιλος Ελλάκτωρ			1,60	1,61	2,17	2,80	4,65
		Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ			1,33	1,40	1,47	1,75	2,00

Πηγή: Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των ομίλων για τα έτη 2016-2020

Ο μέσος όρος του δείκτη δανειακών προς ίδια κεφάλαια του κλάδου για την εξεταζόμενη περίοδο κυμαίνεται μεταξύ 1,33 και 2,00. Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι

παρουσιάζεται αυξητική τάση του δείκτη, που δείχνει την αύξηση της δανειακής επιβάρυνσης. Χαρακτηριστικά ο δείκτης αυξήθηκε διαδοχικά από 1,33 το έτος 2016, σε 1,40 το έτος 2017, σε 1,47 το έτος 2018. Τα έτη 2019 και 2020 παρουσίασε την μεγαλύτερη αύξηση και κυμάνθηκε σε 1,75 και 2,00 αντίστοιχα. Ωστόσο, η καθεμιά εξεταζόμενη εταιρεία είναι μια ξεχωριστή περίπτωση όσον αφορά την δανειακή επιβάρυνση της. Ο Όμιλος Μυτιληναίος παρουσιάζει την μικρότερη δανειακή επιβάρυνση στον κλάδο καθώς ο δείκτης κυμαίνεται κατά την εξεταζόμενη περίοδο από 0,38 έως 0,66. Αξιοσημείωτη είναι η αύξηση που παρουσιάζεται τα έτη 2019 και 2020, η οποία σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις οφείλεται στην ανάγκη χρηματοδότησης συγκεκριμένων projects, τα έσοδα των οποίων αποτυπώνονται και στην μεγάλη αύξηση των πωλήσεων. Σε γενικές γραμμές ο δανεισμός του ομίλου θεωρείται χαμηλός. Ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ παρουσιάζει έναν συνεχώς αυξανόμενο δείκτη κατά την εξεταζόμενη περίοδο καθώς αυξήθηκε από 1,71 σε 2,97. Εξετάζοντας και τα συνεχώς αυξανόμενα ταμειακά διαθέσιμα του ομίλου την αντίστοιχη περίοδο, θεωρούμε ότι είναι επιχειρηματική απόφαση της διοίκησης να χρηματοδοτήσει τα project μέσω δανεισμού και όχι ιδίων κεφαλαίων, η οποία πιθανότατα οφείλεται στην μεγάλη πτώση των επιτοκίων δανεισμού των ελληνικών επιχειρήσεων την περίοδο 2016-2020 μετά την έξοδο της Ελλάδας από την δημοσιονομική κρίση της περιόδου 2010-2015. Ο Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ παρουσιάζει τον μεγαλύτερο δείκτη δανειακής επιβάρυνσης στον κλάδο και κυμάνθηκε από 4,94 έως 6,79 την εξεταζόμενη περίοδο. Στην ουσία ο Όμιλος αναγκάζεται να χρηματοδοτεί τις δραστηριότητες του με ξένα κεφάλαια. Ο δείκτης θεωρείται υψηλός και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση των αποτελεσμάτων του ομίλου με χρεωστικούς τόκους, όπως θα φανεί και παρακάτω από την εξέταση του επόμενου δείκτη (δείκτης κάλυψης τόκων μέσω κερδών). Τέλος, ο Όμιλος Ελλάκτωρ κατά την εξεταζόμενη περίοδο παρουσιάζει σημαντική αύξηση του δείκτη από 1,60 σε 4,65. Παρότι, όπως ήδη αναφέρθηκε, ο δείκτης ταμειακής ρευστότητας ήταν σε υψηλά επίπεδα, θεωρούμε ότι και σε αυτή την περίπτωση η διοίκηση αποφάσισε να χρηματοδοτήσει τα project με ξένα κεφάλαια. Και σε αυτή την περίπτωση αυτό έχει ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση των αποτελεσμάτων του ομίλου με χρεωστικούς τόκους. Σε γενικές γραμμές οι όμιλοι του κλάδου λόγω των μεγάλων χρηματικών ροών που απαιτούνται για να ολοκληρώσουν τα project που αναλαμβάνουν, καλούνται να λάβουν μια σημαντική επιχειρηματική απόφαση για τον τρόπο χρηματοδότησης τους. Τέλος, από την αξιολόγηση όλων των αριθμοδεικτών διαρθρώσεως κεφαλαίων και φερεγγυότητας προκύπτει ότι η κάθε περίπτωση από τους εξεταζόμενους ομίλους είναι ξεχωριστή. Η διάθρωση των κεφαλαίων του κάθε ομίλου

είναι μία ουσιαστική απόφαση της διοίκησης και διαφέρει από τον ένα στην άλλο όμιλο, αναλόγως και των συνθηκών που αντιμετωπίζει εκείνη την περίοδο ο όμιλος. Η διάθρωση των κεφαλαίων της επηρεάζει, όπως είναι φυσικό και τον βαθμό φερεγγυότητας της προς τους πιστωτές της, σε συνάρτηση και με την κερδοφορία της.

Δείκτης κάλυψης τόκων μέσω κερδών

Ο δείκτης κάλυψης τόκων μέσω των κερδών μετρά την σχέση μεταξύ των καθαρών κερδών μιας επιχείρησης και των τόκων με τους οποίους αυτή επιβαρύνεται μέσα στη χρήση. Στην ουσία ο δείκτης εκφράζει την ικανότητα της εταιρείας να αποπληρώνει τα έξοδα των τόκων. Όσο μικρότερος ο δείκτης, τόσο μεγαλύτερη η πιθανότητα να μην αποπληρωθούν οι χρεωστικοί τόκοι.

Πίνακας 12: Δείκτης κάλυψης τόκων μέσω κερδών τεχνικών εταιρειών περιόδου 2016-2020

<u>Δείκτης κάλυψης τόκων μέσω κερδών</u>									
<u>Περιγραφή Δείκτη</u>	-	<u>Τύπος Υπολογισμού</u>							
Δείκτης κάλυψης τόκων μέσω κερδών	=	Κέρδη προ τόκων και φόρων			2016	2017	2018	2019	2020
		Τόκοι - Έξοδα							
		Όμιλος Μυτιληναίος			2,48	3,91	4,05	4,08	3,31
		Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ			3,13	3,91	1,53	2,13	1,46
		Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ			-1,00	0,93	0,69	0,60	1,13
		Όμιλος Ελλάκτωρ			0,34	1,17	0,50	-0,26	-0,77
		Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ			1,33	2,39	1,58	1,55	1,11

Πηγή: Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των ομίλων για τα έτη 2016-2020

Ο δείκτης κάλυψης τόκων μέσω κερδών του κλάδου του κλάδου για την εξεταζόμενη περίοδο κυμαίνεται μεταξύ 1,11 και 2,39. Όπως και στον προηγούμενο δείκτη η καθεμιά εξεταζόμενη εταιρεία είναι μια ξεχωριστή περίπτωση και ο δείκτης επηρεάζεται σημαντικά από την μηδενική ή πολύ χαμηλή δανειακή επιβάρυνση κάποιων εταιρειών. Ο Όμιλος Μυτιληναίος παρουσιάζει τον μεγαλύτερο δείκτη κάλυψης τόκων μέσω κερδών

στον κλάδο, καθώς ο δείκτης κυμαίνεται κατά την εξεταζόμενη περίοδο από 2,48 έως 4,08. Αυτό δείχνει την ισχυρή ικανότητα του ομίλου να αποπληρώνει τους τόκους των δανείων του. Αυτό οφείλεται εν μέρη στα σημαντικά κέρδη προ φόρων και τόκων αλλά και στην φυσιολογική δανειακή επιβάρυνση. Ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ παρουσιάζει και αυτός μεγάλο δείκτη κάλυψης τόκων, ο οποίος κυμαίνεται από 1,53 έως 3,91. Παρότι, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, έχει προχωρήσει σε σημαντικό δανεισμό με συνέπεια να επιβαρύνεται με σημαντικό ποσό τόκων, φαίνεται ότι οι δραστηριότητες του δημιουργούν την απαραίτητη κερδοφορία για την κάλυψη και την αποπληρωμή των τόκων. Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις του ομίλου, τα έτη 2018 και 2020 οπότε ο δείκτης ήταν χαμηλός, αυτό οφειλόταν στα υψηλά χρηματοοικονομικά έξοδα - έξοδα τόκων λόγω εξόδων από συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (Swaps). Οι Όμιλοι J&P - ΑΒΑΞ και Ελλάκτωρ έχουν δείκτες κάλυψης τόκων χαμηλότερους από τον μέσο όρο του κλάδου καθόλη την διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου. Αυτό οφείλεται κυρίως στην χαμηλή κερδοφορία των ομίλων, τα αίτια των οποίων έχουν αναλυθεί στους σχετικούς δείκτες, αλλά και στην υψηλή δανειακή τους επιβάρυνση η οποία αναλύθηκε στον προηγούμενο δείκτη.

Κεφάλαιο 5^ο: Συμπεράσματα

Από την επισκόπηση των οικονομικών καταστάσεων και σύμφωνα με τις γνωστοποιήσεις των μεγαλύτερων ελληνικών ομίλων, η αλλαγή του νέου λογιστικού προτύπου Δ.Π.Χ.Α. 15 δεν είχε σημαντική επίδραση στην κερδοφορία τους, ωστόσο υπήρχαν σημαντικές αλλαγές στις γνωστοποιήσεις για τα έσοδα των ομίλων.

Από την αξιολόγηση όλων των αριθμοδεικτών αποδοτικότητας προκύπτει ότι ο κατασκευαστικός κλάδος είναι κερδοφόρος. Ωστόσο, αυτό οφείλεται κυρίως από την απόδοση των ομίλων Μυτιληναίος και ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, οι οποίοι υπεραποδίδουν σε σχέση με τους ομίλους J&P - ΑΒΑΞ και Ελλάκτωρ.

Επίσης, από την διαχρονική εξέταση των δεικτών διαφαίνεται ότι δεν υπάρχει σταθερότητα στην κερδοφορία, καθώς υπάρχουν διακυμάνσεις στους εξεταζόμενους αριθμοδείκτες κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Από την αξιολόγηση των αριθμοδεικτών ρευστότητας προκύπτει ότι ο κλάδος έχει ικανοποιητική ρευστότητα, η οποία είναι ικανή να χρηματοδοτήσει τις λειτουργικές και επενδυτικές ανάγκες του κλάδου.

Από την αξιολόγηση όλων των αριθμοδεικτών διαρθρώσεως κεφαλαίων και φερεγγυότητας προκύπτει ότι η κάθε περίπτωση των εξεταζόμενων ομίλων είναι ξεχωριστή. Η διάθρωση των κεφαλαίων του κάθε ομίλου είναι μία ουσιαστική απόφαση της διοίκησης και διαφέρει από τον ένα στον άλλο όμιλο, αναλόγως και των συνθηκών που αντιμετωπίζει εκείνη την περίοδο ο όμιλος. Η διάθρωση των κεφαλαίων του επηρεάζει, όπως είναι φυσικό και τον βαθμό φερεγγυότητας του προς τους πιστωτές τους, σε συνάρτηση και με την κερδοφορία της.

Βιβλιογραφία

- ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ Όμιλος επιχειρήσεων, 2021. [on line] Διαθέσιμο σε: < <https://www.gekterna.com/el/> > [Πρόσβαση στις 17 Ιουνίου 2021]
- Ελλάκτωρ Όμιλος επιχειρήσεων, 2021. [on line] Διαθέσιμο σε: < <https://ellaktor.com/> > [Πρόσβαση στις 25 Ιουλίου 2021]
- Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2021. [on line] Διαθέσιμο σε: < <https://www.statistics.gr/> > [Πρόσβαση στις 3 Ιουνίου 2021]
- Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, 2019. [on line] Διαθέσιμο σε: < <http://iobe.gr/> > [Πρόσβαση στις 01 Ιουνίου 2021]
- Μυτιληναίος Όμιλος επιχειρήσεων, 2021. [on line] Διαθέσιμο σε: < <https://www.mytilineos.gr/> > [Πρόσβαση στις 17 Ιουνίου 2021]
- Πανελλήνια Ένωση Συνδέσμων Εργοληπτών Δημοσίων Έργων, 2021. [on line] Διαθέσιμο σε: < <https://www.pesede.gr/> > [Πρόσβαση στις 6 Ιουνίου 2021]
- J&P ΑΒΑΞ Όμιλος επιχειρήσεων, 2021. [on line] Διαθέσιμο σε: < <https://avax.gr/> > [Πρόσβαση στις 10 Ιουλίου 2021]
- P.W.C., 2021. [on line] Διαθέσιμο σε: < <https://www.pwc.com/> > [Πρόσβαση στις 30 Ιουνίου 2021]
- Napier, C.J., Stadler, C. The real effects of a new accounting standard: the case of IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers (2020) *Accounting and Business Research*, 50 (5), pp. 474-503.
- Trabelsi, N.S. IFRS 15 early adoption and Accounting Information: Case of Real Estate Companies in Dubai (2018) *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 22 (1), 12 p.
- Lim, Y., Devi, S.S., Mahzan, N. Perception of auditors and preparers on IFRS 15: Evidence from Malaysia (2015) *Advanced Science Letters*, 21 (6), pp. 1781-1785.
- Boujelben, S., Kobbi-Fakhfakh, S. Compliance with IFRS 15 mandatory disclosures: an exploratory study in telecom and construction sectors (2020) *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 18 (4), pp. 707-728.
- Hameed, A.M., Al-Taie, B.F.K., Al-Mashhadani, B.N.A. The impact of IFRS 15 on earnings quality in businesses such as hotels: Critical evidence from the Iraqi environment (2019) *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 8 (4), 11 p.
- Kohler, H., Pochet, C., Le Manh, A. Auditors as intermediaries in the endogenization of an accounting standard: The case of IFRS 15 within the telecom industry (2021) *Accounting, Organizations and Society*, 91, art. no. 101227, .

Ogunode, O.A., Salawu, R.O. Revenue recognition dilemma under international financial reporting standard (ifrs 15): Perspectives from key impacted firms in nigeria (2021) *Universal Journal of Accounting and Finance*, 9 (5), pp. 916-926.

Quagli, A., Roncagliolo, E., D'Alauro, G. The preparedness to adopt new accounting standards: a study of European companies on the pre-adoption phase of IFRS 15 (2021) *International Journal of Disclosure and Governance*, 18 (3), pp. 290-303.

Piosik, A. Revenue recognition in achieving consensus on analysts' forecasts for revenue, operating income and net earnings: The role of implementing IFRS 15. Evidence from Poland (2021) *Procedia Computer Science*, 192, pp. 1560-1572.

Stoykova, A. Effect of the application of ifrs 15: Evidence from bulgaria (2021) *Ikonomicheski Izsledvania*, 30 (3), pp. 174-188.

Coetsee, D., Mohammadali-Haji, A., van Wyk, M. Revenue recognition practices in South Africa: An analysis of the decision usefulness of IFRS 15 disclosures (2021) *South African Journal of Accounting Research*.

Jieri, N. An overview of settlement discounts as part of revenue, in compliance with IFRS 15 (2019) *Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2019: Education Excellence and Innovation Management through Vision 2020*, pp. 1975-1981.

Aladwan, M. Fluctuations of stock price and revenue after the early adoption of IFRS 15, "Revenue from contracts with customers" (2019) *Italian Journal of Pure and Applied Mathematics*, (41), pp. 724-738.

Young, S., Zeng, Y. Accounting comparability and the accuracy of peer-based valuation models (2015) *Accounting Review*, 90 (6), pp. 2571-2601.

Nobes, C. IFRS Ten Years on: Has the IASB Imposed Extensive Use of Fair Value? Has the EU Learnt to Love IFRS? And Does the Use of Fair Value make IFRS Illegal in the EU? (2015) *Accounting in Europe*, 12 (2), pp. 153-170.

Eliwa, Y., Gregoriou, A., Paterson, A. Accruals quality and the cost of debt: the European evidence (2019) *International Journal of Accounting and Information Management*, 27 (2), pp. 333-351.

Manganaris, P., Spathis, C., Dasilas, A. The effects of mandatory IFRS adoption and conditional conservatism on European bank values (2015) *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 24, pp. 72-81.

Raffournier, B., Schatt, A. The impact of International Financial Reporting Standards (IFRS) adoption and IFRS renouncement on audit fees: The case of Switzerland (2018) *International Journal of Auditing*, 22 (3), pp. 345-359.

Lu, J., Shi, Z. Does improved disclosure lead to higher executive compensation? Evidence from the conversion to IFRS and the dual-class share system in China (2018) *Journal of Corporate Finance*, 48, pp. 244-260.

Manganaris, P., Spathis, C., Dasilas, A. How institutional factors and IFRS affect the value relevance of conservative and non-conservative banks (2016) *Journal of Applied Accounting Research*, 17 (2), pp. 211-236.

Zeghal, D., Lahmar, Z. The effect of culture on accounting conservatism during adoption of IFRS in the EU (2018) *International Journal of Accounting and Information Management*, 26 (2), pp. 311-330.

Napier, C.J., Stadler, C. The real effects of a new accounting standard: the case of IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers (2020) *Accounting and Business Research*, 50 (5), pp. 474-503.

Dimitras, A.I., Gaganis, C., Pasiouras, F. Financial reporting standards' change and the efficiency measures of EU banks (2018) *International Review of Financial Analysis*, 59, pp. 223-233.

Trabelsi, N.S. IFRS 15 early adoption and Accounting Information: Case of Real Estate Companies in Dubai (2018) *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 22 (1), 12 p.

Altaji, F.S., Alokdeh, S.K. The impact of the implementation of international financial reporting standards no.15 on improving the quality of accounting information (2019) *Management Science Letters*, 9 (Special Issue 13), pp. 2369-2382.

Boujelben, S., Kobbi-Fakhfakh, S. Compliance with IFRS 15 mandatory disclosures: an exploratory study in telecom and construction sectors (2020) *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 18 (4), pp. 707-728.

Παράρτημα

Καταστάσεις Οικονομικής Θέσης κλάδου τεχνικών επιχειρήσεων χρήσης 2016

Κατάσταση Οικονομικής Θέσης 31/12/2016 (ποσά σε χιλ. €)					
Πρόβλεψη στοιχείων:					
Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις					
	Όμιλος Μοτιλινάτος	Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ	Όμιλος J&P - ΑΒΑΣ	Όμιλος Ελλάκτορ	Μ.Ο. Κλάδου 2016
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
ΜΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ενοσώματα πάγια	1.073.255	1.087.192	94.553	468.567	680.892
Υπεραξία επιχείρησης	209.313	9.759	0	0	54.768
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	243.034	81.069	5.574	62.585	98.065
Επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις	23.242	5.326	237.957	126.138	98.166
Συμμετοχές σε κοινοπραξίες	0	138.365	0	0	34.591
Λοιπές επενδύσεις	101	1.526	0	0	407
Χρηματοοικονομικά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	169	36.830	106.815	143.571	71.846
Επενδύσεις σε ακίνητα	0	88.230	14.534	148.450	62.803
Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	200.269	121.698	45.811	1.051.227	354.751
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	102.012	77.791	35.526	75.545	72.719
ΣΥΝΟΛΟ ΜΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	1.851.395	1.647.786	540.770	2.076.083	1.529.008
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Αποθέματα	257.409	56.606	33.333	46.148	98.374
Πελάτες και λοιπές εμπορικές απαιτήσεις	590.577	398.037	468.978	1.152.164	652.439
Λοιπά κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού	209.705	334.019	172.613	65.567	195.476
Χρηματοοικονομικά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσο αποτελεσματών	959	0	0	24.610	6.392
Παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία	491	0	0	0	123
Επενδύσεις κατεχόμενες για εμπορικούς σκοπούς	0	4.807	0	0	1.202
Επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση	0	1.884	3.572	17.643	5.775
Φόρος εισοδήματος εισπρακτέος	0	20.351	0	0	5.088
Δάνεια σε συγγενείς εταιρείες	0	0	0	0	0
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	197.884	621.003	85.699	496.393	350.245
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	1.257.025	1.436.707	764.195	1.802.525	1.315.113
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	3.108.420	3.084.493	1.304.964	3.878.608	2.844.121
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο	113.643	58.951	45.040	182.311	99.986
Υπερ το άρτιο	210.196	381.283	146.677	523.847	315.501
Τόπιες μετοχές	0	0	0	-27.072	-6.768
Αποθεματικά εύλογης αξίας	-4.073	0	6.238	0	541
Λοιπά αποθεματικά	104.627	199.327	76.720	216.911	149.396
Αποθεματικά μετατροπής ισολογισμού	-15.040	0	0	0	-3.760
Αποτελέσματα εις νέον	580.029	-255.712	-157.924	-225.366	-14.743
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	989.382	383.849	116.751	670.631	540.153
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	294.869	214.656	-976	221.791	182.585
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	1.284.251	598.505	115.775	892.422	722.738
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις	191.141	18.204	34.353	89.682	83.345
Παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία	2.948	50.856	1.769	152.669	52.061
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	18.583	8.392	4.274	11.626	10.719
Επιχορηγήσεις	0	180.324	0	64.187	61.128
Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	428.650	844.001	420.487	1.191.408	721.136
Μακροπρόθεσμες προβλέψεις	13.913	42.868	0	134.199	47.745
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	133.895	326.544	49.162	25.071	133.668
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	789.130	1.471.189	510.045	1.668.842	1.109.802
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις	571.263	502.450	502.000	973.567	637.320
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις	19.524	23.678	25.630	43.694	28.132
Βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	387.526	180.247	151.514	238.685	239.493
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις πληρωτέες στην επόμενη χρήση	0	0	0	0	0
Παράγωγα Χρηματοοικονομικά Στοιχεία	6.930	3.987	0	0	2.729
Μερίσματα πληρωτέα	0	0	0	8.384	2.096
Επιχορηγήσεις	0	0	0	0	0
Βραχυπρόθεσμες προβλέψεις	18	0	0	53.014	13.258
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	49.778	304.437	0	0	88.554
ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	1.035.039	1.014.799	679.144	1.317.344	1.011.582
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	1.824.169	2.485.988	1.189.190	2.986.186	2.121.383
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	3.108.420	3.084.493	1.304.964	3.878.608	2.844.121

Καταστάσεις Οικονομικής Θέσης κλάδου τεχνικών επιχειρήσεων χρήσης 2017

Κατάσταση Οικονομικής Θέσης 31/12/2017 (ποσά σε χιλ. €)					
Προέλευση στοιχείων:					
Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις					
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	Όμιλος Μυτιλήναιος	Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ	Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ	Όμιλος Ελλάκτορ	Μ.Ο. Κλάδου 2017
ΜΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ενσώματα πάγια	1.136.779	1.246.267	111.701	510.155	751.225
Υπεραξία επιχείρησης	209.314	3.183	15.594	0	57.023
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	235.517	838.508	11.019	60.336	286.345
Επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρείες					
Επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις	23.372	4.873	246.814	88.709	90.942
Συμμετοχές σε κοινοπραξίες	0	49.834	0	0	12.459
Λοιπές επενδύσεις	0	182.091	0	0	45.523
Χρηματοοικονομικά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	163	73.924	109.075	122.141	76.326
Επενδύσεις σε ακίνητα	0	113.705	0	145.606	64.828
Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	134.603	81.416	39.866	968.850	306.184
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	124.179	86.193	35.462	91.467	84.325
ΣΥΝΟΛΟ ΜΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	1.863.927	2.679.994	569.529	1.987.264	1.775.179
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Αποθέματα	158.890	54.365	39.204	39.695	73.039
Πελάτες και λοιπές εμπορικές απαιτήσεις	745.856	344.509	351.822	919.394	590.395
Λοιπά κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού	272.624	318.567	197.177	86.805	218.793
Χρηματοοικονομικά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	814	3.070	6.651	1	2.634
Παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία	15.168	0	0	0	3.792
Επενδύσεις κατεχόμενες για εμπορικούς σκοπούς	0	0	0	0	0
Επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση	0	2.126	0	7.489	2.404
Φόρος εισοδήματος εισπρακτέος	0	48.897	0	0	12.224
Δάνεια σε συγγενείς εταιρείες	0	0	0	0	0
Τραπεζικά διαθέσιμα και ισοδύναμα	160.940	642.227	73.509	510.110	346.697
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	1.354.292	1.413.761	668.364	1.563.494	1.249.978
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	3.218.219	4.093.755	1.237.893	3.550.758	3.025.156
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο	138.839	58.951	45.040	182.311	106.285
Υπερ το άρτιο	193.311	381.283	146.677	523.847	311.279
Τόιες μετοχές	0	0	0	-27.072	-6.768
Αποθεματικά εύλογης αξίας	-32.692	0	8.349	0	-6.086
Λοιπά αποθεματικά	109.767	243.935	100.302	225.472	169.869
Αποθεματικά μετατροπής ισολογισμού	-10.414	0	0	0	-2.604
Αποτελέσματα εις νέον	978.058	-195.288	-190.266	-269.871	80.658
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	1.376.869	488.881	110.102	634.687	652.635
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	54.123	279.274	-350	225.506	139.638
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	1.430.992	768.155	109.751	860.193	792.273
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις	181.096	40.326	34.114	87.970	85.876
Παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία	4.227	335.238	1.437	131.936	118.209
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	17.283	7.780	4.587	11.516	10.291
Επιχορηγήσεις	0	164.211	0	60.767	56.245
Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	598.755	1.244.266	471.919	1.175.609	872.637
Μακροπρόθεσμες προβλέψεις	13.564	33.665	32.120	103.470	45.705
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	82.273	320.583	0	11.029	103.471
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	897.198	2.146.069	544.177	1.582.297	1.292.435
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις	575.331	557.674	443.367	856.999	608.343
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις	43.511	6.522	19.406	14.960	21.100
Βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	130.325	482.039	121.191	211.016	236.143
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις πληρωτέες στην επόμενη χρήση	0	0	0	0	0
Παράγωγα Χρηματοοικονομικά Στοιχεία	58.530	25.107	0	0	20.909
Μερισμια πληρωτέα	0	0	0	6.024	1.506
Επιχορηγήσεις	0	0	0	0	0
Βραχυπρόθεσμες προβλέψεις	0	0	0	19.269	4.817
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	82.332	108.189	0	0	47.630
ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	890.029	1.179.531	583.965	1.108.268	940.448
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	1.787.227	3.325.600	1.128.142	2.690.565	2.232.883
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	3.218.219	4.093.755	1.237.893	3.550.758	3.025.156

Καταστάσεις Οικονομικής Θέσης κλάδου τεχνικών επιχειρήσεων χρήσης 2018

Κατάσταση Οικονομικής Θέσης 31/12/2018 (ποσά σε χιλ. €)					
Προέλευση στοιχείων:					
Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις					
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	Όμιλος Μυτιληναίος	Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ	Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ	Όμιλος Ελλάκτωρ	Μ.Ο. Κλάδου 2018
ΜΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ενσώματα πάγια	1.141.786	1.332.693	120.188	526.293	780.240
Υπεραξία επιχείρησης	209.313	3.183	13.142	0	56.409
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	235.277	802.665	11.523	68.082	279.387
Επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρείες					
Επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις	23.773	4.572	262.244	77.415	92.001
Συμμετοχές σε κοινοπραξίες	0	51.443	0	0	12.861
Λοιπές επενδύσεις	0	154.607	0	0	38.652
Χρηματοοικονομικά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	159	85.065	115.900	84.980	71.526
Επενδύσεις σε ακίνητα	0	41.030	0	137.594	44.656
Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	105.019	88.629	38.387	917.222	287.314
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	143.031	80.196	26.944	22.556	68.182
ΣΥΝΟΛΟ ΜΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	1.858.358	2.644.083	588.327	1.834.142	1.731.228
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Αποθέματα	184.377	52.756	26.894	28.028	73.014
Πελάτες και λοιπές εμπορικές απαιτήσεις	799.308	503.698	300.829	742.074	586.477
Λοιπά κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού	259.193	229.665	128.585	90.763	177.052
Χρηματοοικονομικά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	63	1.264	6.126	25.461	8.228
Παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία	31.605	17.318	0	0	12.231
Επενδύσεις κατεχόμενες για εμπορικούς σκοπούς	0	0	0	0	0
Επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση	0	0	0	0	0
Φόρος εισοδήματος εισπρακτέος	0	37.822	0	0	9.456
Δάνεια σε συγγενείς εταιρείες	0	0	0	0	0
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	208.090	523.242	65.676	504.734	325.436
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	1.482.636	1.365.765	528.111	1.391.060	1.191.893
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	3.340.994	4.009.848	1.116.439	3.225.202	2.923.121
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο	138.839	58.951	23.296	182.311	100.849
Υπερ το άρτιο	193.311	381.283	146.677	496.775	304.511
Αποθεματικά εύλογης αξίας	17.804	0	8.489	0	6.573
Λοιπά αποθεματικά	130.758	375.193	142.109	233.587	220.412
Αποθεματικά μετατροπής ισολογισμού	-11.197	0	0	0	-2.799
Αποτέλεσματα εις νέον	1.038.862	-329.173	-231.773	-449.534	7.095
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	1.508.377	486.254	88.797	463.139	636.642
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	52.671	242.744	-970	188.875	120.830
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	1.561.048	728.998	87.827	652.014	757.472
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις	212.116	45.956	31.501	80.807	92.595
Παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία	2.787	315.634	1.249	123.570	110.810
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	16.273	8.572	4.835	11.911	10.398
Επιχορηγήσεις	0	162.000	0	62.910	56.228
Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	534.028	1.574.335	475.667	1.254.655	959.671
Μακροπρόθεσμες προβλέψεις	14.130	43.886	0	95.249	38.316
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	129.666	93.609	29.894	12.629	66.449
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	909.000	2.243.992	543.145	1.641.731	1.334.467
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις	608.346	586.980	344.025	734.808	568.540
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις	52.005	7.958	21.720	10.008	22.923
Βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	64.463	276.331	119.721	161.611	155.532
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις πληρωτέες στην επόμενη χρήση	0	0	0	0	0
Παράγωγα Χρηματοοικονομικά Στοιχεία	3.222	43.598	0	0	11.705
Μερίσματα πληρωτέα	0	0	0	8.558	2.140
Επιχορηγήσεις	0	0	0	0	0
Βραχυπρόθεσμες προβλέψεις	7	0	0	0	2
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	142.903	121.991	0	16.472	70.342
ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	870.946	1.036.858	485.466	931.457	831.182
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	1.779.946	3.280.850	1.028.611	2.573.188	2.165.649
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	3.340.994	4.009.848	1.116.439	3.225.202	2.923.121

Καταστάσεις Οικονομικής Θέσης κλάδου τεχνικών επιχειρήσεων χρήσης 2019

Κατάσταση Οικονομικής Θέσης 31/12/2019 (ποσά σε χιλ. €)					
Προέλευση στοιχείων:					
Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις					
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	Όμιλος Μυτιλήνσιος	Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ	Όμιλος J&P - ΑΒΑΣ	Όμιλος Ελλάκτωρ	Μ.Ο. Κλάδου 2019
ΜΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ενομήματα πάγια	1.120.880	1.670.747	150.400	630.773	893.200
Υπεροξία επιχείρησης	214.677	3.025	0	0	54.426
Αυλα περιουσιακά στοιχεία	279.918	789.622	6.828	40.946	279.329
Επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρείες					
Επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις	24.026	1.152	0	60.696	21.469
Συμμετοχές σε κοινοπραξίες	0	49.394	252.612	0	75.502
Λοιπές επενδύσεις	71.568	65.434	0	0	34.251
Χρηματοοικονομικά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	163	44.408	114.590	81.641	60.200
Επενδύσεις σε ακίνητα	0	40.916	12.703	147.811	50.357
Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	0	277.612	20.828	827.733	281.543
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	112.892	71.228	28.292	16.651	57.266
ΣΥΝΟΛΟ ΜΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	1.824.124	3.013.538	586.254	1.806.251	1.807.542
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Αποθέματα	214.376	57.609	19.096	26.998	79.520
Πελάτες και λοιπές εμπορικές απαιτήσεις	1.090.802	396.133	280.036	759.864	631.709
Λοιπά κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού	314.494	213.139	173.832	141.184	210.662
Χρηματοοικονομικά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	63	3.407	0	23.111	6.645
Παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία	1.023	0	0	0	256
Επενδύσεις κατεχόμενες για εμπορικούς σκοπούς	0	0	0	0	0
Επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση	0	0	404.422	0	101.106
Φόρος εισοδήματος εισπρακτέος	0	30.772	0	0	7.693
Δάνεια σε συγγενείς εταιρείες	0	0	0	0	0
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	713.037	594.671	71.052	298.239	419.250
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	2.333.795	1.295.731	948.438	1.249.396	1.456.840
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	4.157.919	4.309.269	1.534.692	3.055.647	3.264.382
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο	138.839	58.951	23.296	220.700	110.447
Υπερ το άρτιο	193.312	381.283	146.652	493.442	303.672
Αποθεματικά εύλογης αξίας	-2.571	0	55.227	0	13.164
Λοιπά αποθεματικά	129.050	408.005	193.211	305.534	258.950
Αποθεματικά μετατροπής ισολογισμού	-10.925	0	0	0	-2.731
Αποτελέσματα εις νέον	1.136.639	-352.318	-354.192	-605.534	-43.851
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	1.584.344	495.921	64.194	414.142	639.650
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	49.526	270.954	14.065	118.932	113.369
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	1.633.870	766.875	78.259	533.074	753.020
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις	197.289	41.777	21.359	63.243	80.917
Παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία	0	202.559	0	129.662	83.055
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	16.953	7.402	6.419	11.710	10.621
Επχρηγήσεις	0	154.699	0	59.657	53.589
Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	1.051.214	1.802.387	515.422	1.376.459	1.186.370
Μακροπρόθεσμες προβλέψεις	12.204	35.316	0	100.583	37.026
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	98.101	399.742	29.518	11.779	134.785
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	1.375.761	2.643.882	572.717	1.753.093	1.586.363
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις	815.205	468.002	382.656	619.653	571.379
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις	61.711	4.072	24.700	3.654	23.534
Βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	82.698	245.896	75.668	114.741	129.751
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις πληρωτέες στην επόμενη χρήση	0	0	0	0	0
Παράγωγα Χρηματοοικονομικά Στοιχεία	20.926	29.578	0	0	12.626
Μερισμια πληρωτέα	0	0	0	15.376	3.844
Επχρηγήσεις	0	0	0	0	0
Βραχυπρόθεσμες προβλέψεις	49	0	0	16.056	4.026
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	167.699	150.964	400.693	0	179.839
ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	1.148.288	898.512	883.716	769.480	924.999
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	2.524.049	3.542.394	1.456.433	2.522.573	2.511.362
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	4.157.919	4.309.269	1.534.692	3.055.647	3.264.382

Καταστάσεις Οικονομικής Θέσης κλάδου τεχνικών επιχειρήσεων χρήσης 2020

Κατάσταση Οικονομικής Θέσης 31/12/2020 (ποσά σε χιλ. €)					
Προέλευση στοιχείων:					
Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις					
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	Όμιλος Μυτιλήνας	Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ	Όμιλος J&P - ΑΒΑΣ	Όμιλος Ελλάκτορ	Μ.Ο. Κλάδου 2020
ΜΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ενσώματα πάγια	1.161.388	1.493.649	186.815	585.199	856.763
Υπεραξία επιχείρησης	214.677	3.025	0	0	54.426
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	277.219	761.460	7.123	40.262	271.516
Επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρείες					
Επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις	25.181	1.126	237.286	60.565	81.040
Συμμετοχές σε κοινοπραξίες	0	90.131	0	0	22.533
Λοιπές επενδύσεις	70.463	66.620	0	0	34.271
Χρηματοοικονομικά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	153	46.952	103.993	58.133	52.308
Επενδύσεις σε ακίνητα	0	36.043	12.523	146.858	48.856
Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	0	255.702	26.893	752.276	258.718
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	131.633	81.594	24.252	15.495	63.243
ΣΥΝΟΛΟ ΜΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	1.880.714	2.836.302	598.886	1.658.788	1.743.672
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Αποθέματα	290.168	51.125	39.561	22.944	100.950
Πελάτες και λοιπές εμπορικές απαιτήσεις	1.056.460	349.034	321.098	712.148	609.685
Λοιπά κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού	262.479	262.112	201.327	133.039	214.739
Χρηματοοικονομικά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	69	7.811	0	634	2.129
Παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία	9.300	0	0	0	2.325
Επενδύσεις κατεχόμενες για εμπορικούς σκοπούς	0	0	0	0	0
Επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση	0	0	0	0	0
Φόρος εισοδήματος εισπρακτέος	0	20.921	0	0	5.230
Δάνεια σε συγγενείς εταιρείες	0	0	0	0	0
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	492.647	1.108.417	50.517	294.254	486.459
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	2.111.123	1.799.420	612.504	1.163.019	1.421.516
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	3.991.837	4.635.722	1.211.389	2.821.807	3.165.189
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο	138.839	58.951	43.296	220.700	115.447
Υπερ το άρτιο	195.223	381.283	146.652	493.442	304.150
Αποθεματικά εύλογης αξίας	-13.301	0	44.349	-0	7.762
Λοιπά αποθεματικά	67.194	474.523	208.303	326.890	269.227
Αποθεματικά μετατροπής ισολοισμιού	-38.337	0	0	0	-9.584
Αποτελέσματα εις νέον	1.161.331	-402.514	-365.898	-811.381	-104.616
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	1.510.949	512.243	76.702	229.651	582.386
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	63.097	311.625	13.825	102.694	122.810
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	1.574.046	823.868	90.527	332.345	705.197
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις	207.335	42.959	23.376	51.944	81.403
Παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία	0	214.066	0	127.759	85.456
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	17.774	6.483	6.250	13.045	10.888
Επιχορηγήσεις	0	102.266	0	59.258	40.381
Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	966.352	2.213.988	510.729	1.450.249	1.285.330
Μακροπρόθεσμες προβλέψεις	11.342	33.095	0	103.183	36.905
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	98.651	397.409	35.886	13.293	136.310
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	1.301.454	3.010.266	576.241	1.818.731	1.676.673
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις	687.604	409.562	422.014	521.496	510.169
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις	70.840	10.758	18.487	15.790	28.969
Βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	74.644	230.163	104.120	93.512	125.610
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις πληρωτέες στην επόμενη χρήση	0	0	0	0	0
Παράγωγα Χρηματοοικονομικά Στοιχεία	22.230	27.023	0	0	12.313
Μερισμάτα πληρωτέα	0	0	0	1.303	326
Επιχορηγήσεις	0	0	0	0	0
Βραχυπρόθεσμες προβλέψεις	53	0	0	38.630	9.671
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	260.966	124.082	0	0	96.262
ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	1.116.337	801.588	544.621	670.731	783.319
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	2.417.791	3.811.854	1.120.862	2.489.462	2.459.992
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	3.991.837	4.635.722	1.211.389	2.821.807	3.165.189

Καταστάσεις Αποτελεσμάτων Χρήσης κλάδου τεχνικών επιχειρήσεων χρήσης 2016

Κατάσταση Αποτελεσμάτων 01/01-31/12/2016 (ποσά σε χιλ. €)					
Προέλευση στοιχείων:					
Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις					
	Όμιλος Μυτιληναίος	Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ	Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ	Όμιλος Ελλάκτωρ	Μ.Ο. Κλάδου 01/01-31/12/2016
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ					
Πωλήσεις	1.246.086	1.163.480	541.189	1.942.409	1.223.291
Κόστος πωληθέντων	-1.045.684	-950.579	-510.687	-1.815.721	-1.080.668
Μικτό Κέρδος	200.402	212.901	30.502	126.688	142.623
Λειτουργικό Κέρδος	148.294	158.271	-29.148	31.146	77.141
ΕΒΙΤΔΑ	222.363	236.101	-21.368	88.271	131.342
Λοιπά χρηματοοικονομικά αποτελέσματα	-6.509	-24.028	79	731	-7.432
Κέρδη/ Ζημιές από συγγενείς επιχειρήσεις	383	727	0	-3.173	-516
Χρηματοοικονομικά έξοδα	-59.860	-50.615	-29.229	-92.141	-57.961
Χρηματοοικονομικά έσοδα	2.968	0	0	25.658	7.157
Κέρδη προ φόρων	85.276	84.355	-58.299	-37.779	18.388
Φόρος εισοδήματος	-21.407	-47.800	6.651	-59.018	-30.394
Κέρδη μετά από φόρους από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	63.869	36.555	-51.648	-96.797	-12.005
Αποτέλεσμα περιόδου από διακοπείσες δραστηριότητες	-2.630	0	8.478	0	1.462
Κέρδη μετά από φόρους	61.239	36.555	-43.170	-96.797	-10.543

Καταστάσεις Αποτελεσμάτων Χρήσης κλάδου τεχνικών επιχειρήσεων χρήσης 2017

Κατάσταση Αποτελεσμάτων 01/01-31/12/2017 (ποσά σε χιλ. €)					
Προέλευση στοιχείων:					
Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις					
	Όμιλος Μυτιληναίος	Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ	Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ	Όμιλος Ελλάκτορ	Μ.Ο. Κλάδου 01/01-31/12/2017
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ					
Πωλήσεις	1.526.721	1.185.531	673.077	1.865.749	1.312.770
Κόστος πωληθέντων	-1.209.113	-950.382	-636.294	-1.652.492	-1.112.070
Μικτό Κέρδος	317.608	235.149	36.783	213.257	200.699
Λειτουργικό Κέρδος	232.126	181.679	34.744	101.553	137.525
ΕΒΙΤΔΑ	305.978	255.497	45.180	144.004	187.665
Λοιπά χρηματοοικονομικά αποτελέσματα	-7.442	15.486	333	1.730	2.527
Κέρδη/ Ζημιές από συγγενείς επιχειρήσεις	176	2.693	0	89	740
Χρηματοοικονομικά έξοδα	-59.347	-46.408	-37.436	-86.607	-57.450
Χρηματοοικονομικά έσοδα	16.095			22.979	19.537
Κέρδη προ φόρων	181.608	153.450	-2.360	39.744	93.111
Φόρος εισοδήματος	-23.602	-58.663	-8.193	-49.352	-34.952
Κέρδη μετά από φόρους από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	158.006	94.787	-10.552	-9.608	58.158
Αποτελέσματα περιόδου από διακοπείσες δραστηριότητες	-262	0	0	0	-66
Κέρδη μετά από φόρους	157.744	94.787	-10.552	-9.608	58.093

Καταστάσεις Αποτελεσμάτων Χρήσης κλάδου τεχνικών επιχειρήσεων χρήσης 2018

Κατάσταση Αποτελεσμάτων 01/01-31/12/2018 (ποσά σε χιλ. €)					
Προέλευση στοιχείων:					
Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις					
	Όμιλος Μυτιλήναιος	Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ	Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ	Όμιλος Ελλάκτορ	Μ.Ο. Κλάδου 01/01-31/12/2018
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ					
Πωλήσεις	1.526.514	1.402.700	582.505	1.857.289	1.342.252
Κόστος πωληθέντων	-1.229.125	-1.165.281	-550.717	-1.720.155	-1.166.320
Μικτό Κέρδος	297.389	237.419	31.788	137.134	175.932
Λειτουργικό Κέρδος	204.224	165.301	22.606	41.649	108.445
ΕΒΙΤΔΑ	283.559	277.084	33.215	142.949	184.202
Λοιπά χρηματοοικονομικά αποτελέσματα	290	2.849	188	998	1.081
Κέρδη/ Ζημιές από συγγενείς επιχειρήσεις	401	979	0	-11.379	-2.500
Χρηματοοικονομικά έξοδα	-50.368	-108.314	-32.982	-82.475	-68.535
Χρηματοοικονομικά έσοδα	12.369	0	0	25.446	9.454
Κέρδη προ φόρων	166.916	60.815	-10.188	-25.761	47.946
Φόρος εισοδήματος	-23.166	-24.974	-16.115	-69.815	-33.517
Κέρδη μετά από φόρους από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	143.750	35.841	-26.302	-95.576	14.428
Αποτελέσματα περιόδου από διακοπείσες δραστηριότητες	-3.591	0	0	0	-898
Κέρδη μετά από φόρους	140.159	35.841	-26.302	-95.576	13.530

Καταστάσεις Αποτελεσμάτων Χρήσης κλάδου τεχνικών επιχειρήσεων χρήσης 2019

Κατάσταση Αποτελεσμάτων 01/01-31/12/2019 (ποσά σε χιλ. €)

Προέλευση στοιχείων:					
Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις					
	Όμιλος Μυτιληναίος	Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ	Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ	Όμιλος Ελλάκτορ	Μ.Ο. Κλάδου 01/01-31/12/2019
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ					
Πωλήσεις	2.256.091	1.155.739	575.927	1.273.630	1.315.347
Κόστος πωληθέντων	-1.921.835	-919.263	-533.339	-1.197.072	-1.142.877
Μικτό Κέρδος	334.256	236.476	42.588	76.558	172.470
Λειτουργικό Κέρδος	219.263	153.725	15.593	-21.947	91.659
ΕΒΙΤΔΑ	313.155	276.547	31.864	80.636	175.550
Λοιπά χρηματοοικονομικά αποτελέσματα	-13.006	4.274	-961	1.521	-2.043
Κέρδη/ Ζημιές από συγγενείς επιχειρήσεις	776	-7.914		-2.276	-3.138
Χρηματοοικονομικά έξοδα	-53.740	-72.267	-25.869	-84.147	-59.006
Χρηματοοικονομικά έσοδα	26.472			22.802	24.637
Κέρδη προ φόρων	179.765	77.818	-11.237	-84.047	40.575
Φόρος εισοδήματος	-29.454	-22.086	-6.388	-21.632	-19.890
Κέρδη μετά από φόρους από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	150.311	55.732	-17.625	-105.679	20.685
Αποτέλεσμα περιόδου από διακοπείσες δραστηριότητες	-2.684	0	-25.501	0	-7.046
Κέρδη μετά από φόρους	147.627	55.732	-43.126	-105.679	13.638

Καταστάσεις Αποτελεσμάτων Χρήσης κλάδου τεχνικών επιχειρήσεων χρήσης 2020

Κατάσταση Αποτελεσμάτων 01/01-31/12/2020 (ποσά σε χιλ. €)					
Προέλευση στοιχείων:					
Δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις					
	Όμιλος Μυτιληναίος	Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ	Όμιλος J&P - ΑΒΑΞ	Όμιλος Ελλάκτωρ	Μ.Ο. Κλάδου 01/01-31/12/2020
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ					
Πολήσεις	1.898.623	971.305	576.556	892.293	1.084.694
Κόστος πωληθέντων	-1.559.443	-756.476	-521.576	-890.352	-931.962
Μικτό Κέρδος	339.180	214.829	54.980	1.941	152.732
Λειτουργικό Κέρδος	224.821	145.107	28.161	-76.384	80.426
ΕΒΙΤΔΑ	315.167	273.521	43.423	30.133	165.561
Λοιπά χρηματοοικονομικά αποτελέσματα	-35.646	26.241	0	1.181	-2.056
Κέρδη/ Ζημιές από συγγενείς επιχειρήσεις	1.155	-452	0	-198	126
Χρηματοοικονομικά έξοδα	-67.908	-99.467	-24.895	-98.732	-72.750
Χρηματοοικονομικά έσοδα	49.955	0	0	24.442	18.599
Κέρδη προ φόρων	172.377	71.429	3.267	-149.691	24.345
Φόρος εισοδήματος	-28.396	-13.358	3.221	-22.445	-15.245
Κέρδη μετά από φόρους από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	143.981	58.071	6.487	-172.136	9.101
Αποτέλεσμα περιόδου από διακοπείσες δραστηριότητες	-1.488	0	0	0	-372
Κέρδη μετά από φόρους	142.493	58.071	6.487	-172.136	8.729